

Engels taalgebruik in het masteronderwijs van de Universiteit Utrecht

Onderzoeksrapport II

Stichting OER 2012 – 2013

Mei 2013

Contactgegevens

Adres

Stichting Onderwijs Evaluatie Rapport
Achter Sint Pieter 25, kamer W206
3512 HR Utrecht

E-mail

info@stichting-oer.nl

Website

www.stichting-oer.nl

Facebook

[Stichting OER](#)

Het 24^e bestuur van Stichting OER bestaat uit:

Anne Heger	voorzitter
Sharon den Outer	secretaris-penningmeester
Dasja Broer	onderzoekscoördinator I
Lisa Orvini	onderzoekscoördinator II

Samenvatting

Dit onderzoeksrapport doet verslag van het door Stichting Onderwijs Evaluatie Rapport (OER) uitgevoerde onderzoek naar Engels taalgebruik in het masteronderwijs van de Universiteit Utrecht. Het rapport sluit aan op het onderzoek naar Engels taalgebruik in het bacheloronderwijs dat Stichting OER in januari 2013 heeft gepubliceerd. In het huidige onderzoek zijn drie punten onderzocht, namelijk:

- De aanwezige keuzevrijheid voor de voertaal van masteropleidingen
- De Engelse taalvaardigheden van docenten in het masteronderwijs
- De Engelse taalvaardigheden van studenten met het oog op hun masteropleiding

Het verslag start met een theoretisch onderzoek naar het beleid wat de Universiteit Utrecht op deze punten voert. Vervolgens wordt verslag gedaan van analyses die zijn voortgevloeid uit de resultaten van het onderzoek.

Het onderzoek is verricht door afname van een enquête onder 1.419 masterstudenten verdeeld over zes Graduate Schools: Geosciences, Natural Sciences, Life Sciences, Social and Behavioural Sciences, Humanities en Law, Economics & Governance.

Resultaten onderzoek

Masterstudenten staan overwegend positief tegenover de voertaal van hun eigen masteropleiding; voor bijna twee derde van de studenten heeft de voertaal geen rol gespeeld in de keuze voor hun masteropleiding en ruim driekwart van de studenten is tevreden met de taal van zijn master. Over de voertalen in het gehele masteraanbod blijkt een minder eenduidig beeld; bijna de helft vindt dat studenten een keuze moet hebben en ruim de helft vindt dat masteropleidingen zoveel mogelijk Engelstalig moeten zijn. Voor alle uitkomsten geldt dat hoe 'Engelser' de Graduate School, hoe makkelijker wordt omgegaan met Engels als voertaal.

Het algemene beeld over de Engelse taalvaardigheden van docenten is positief; bijna driekwart van de masterstudenten vindt dat de docenten voldoende Engelse taalvaardigheden hebben om de cursusstof goed over te brengen. Toch laat een kwart van de studenten zich afleiden door de Engelse taalvaardigheden van de docenten. Bij de beoordeling van de docenten is de afkomst van de student heel belangrijk; studenten met Nederlands als moedertaal oordelen in alle gevallen significant minder positief dan studenten met andere moedertalen en studenten met meer Engelstalige hoorcolleges significant positiever dan studenten met minder Engelstalige hoorcolleges. Voor studenten die meer in aanraking komen met Engels blijkt het dus makkelijker om te gaan met de Engelse taalvaardigheden van docenten.

Ook de Engelse taalvaardigheden van studenten lijken op het eerste gezicht overwegend positief. Er zijn tussen de afzonderlijke vaardigheden echter wel verschillen te vinden. De vaardigheden lezen en luisteren worden door bijna alle studenten goed beheerst en zij vinden dat daar over het algemeen voldoende voorbereiding voor is geweest in de bachelor. Driekwart van de studenten geeft aan dat de vaardigheden schrijven en spreken minder goed beheerst worden. Dit valt terug te zien in het oordeel over de bachelor, doordat slechts één derde van de studenten de voorbereiding voor de vaardigheden schrijven en spreken voldoende vindt en de helft van de studenten meer begeleiding had gewild. Juist aan de vaardigheid schrijven wordt door de

studenten het meeste waarde gehecht, doordat deze vaardigheid het grootste verband heeft met het wetenschappelijk niveau van de Engelse taalvaardigheden.

Aanbevelingen aan de Universiteit Utrecht

Stichting OER wil aan de Universiteit Utrecht aanbevelen om in hun beleid over internationalisering in de masterfase rekening te houden met de verschillende Graduate Schools. Studenten van de Graduate Schools met minder Engelstalige masteropleidingen staan mogelijk minder open voor een verengelsing in het masteraanbod. Het verdient aanbeveling dit nader te onderzoeken voordat een algeheel beleid over Engelstalig wordt doorgevoerd.

Ook kan geadviseerd worden om bij het beoordelen van de Engelse taalvaardigheden van docenten goed acht te slaan op de mening van Nederlandse studenten en van studenten die niet alleen maar Engelstalig onderwijs volgen. Op deze groep studenten zal de invloed van de Engelse taalvaardigheden van docenten waarschijnlijk het grootst zijn.

Tot slot wil Stichting OER aan de universiteit aanbevelen om in de bachelor meer aandacht te besteden aan het schrijven en spreken in Engels. De helft van de studenten heeft aangegeven hier behoefte aan te hebben en vooral aan de vaardigheid schrijven hechten studenten waarde. Dit zal waarschijnlijk goed gerealiseerd kunnen worden door studenten meerdere malen een paper in het Engels te laten schrijven en presentaties in het Engels te laten geven. Feedback van de docent is hierbij gewenst. Om Engelse taalvaardigheden goed aan te laten sluiten op de master kan aan het begin van de master een specifieke cursus wetenschappelijk Engels worden aangeboden.

Inhoud

Voorwoord	6
1. Inleiding	7
2. Theoretisch kader	9
2.1 Aanbevelingen Onderzoeksraad	9
2.2 Keuzevrijheid van studenten voor masteropleidingen	10
2.3 Engelse taalvaardigheden van docenten	16
2.4 Engelse taalvaardigheden van studenten	17
3. Onderzoeksmethode	19
3.1 Procedure	19
3.2 Pretest	19
3.3 Enquête	19
3.4 Participanten	20
4. Analyse	22
4.1 Keuzevrijheid voertaal masteropleiding	22
4.2 Taalvaardigheden docenten	33
4.3 Taalvaardigheden studenten	43
5. Conclusies, aanbevelingen en discussie	53
5.1 Conclusies en aanbevelingen	53
5.2 Vergelijking bacheloronderzoek	55
5.3 Discussie	56
5.4 Beperkingen onderzoek	57
Literatuurlijst	58
Bijlage 1: Enquête	59
1.1 Nederlandstalige versie	59
1.2 Engelstalige versie	62
Bijlage 2: Tabellen en Figuren	65

Voorwoord

Het 24ste bestuur van Stichting Onderwijs Evaluatie Rapport (OER) presenteert aan u het tweede onderzoek van het bestuursjaar 2012 – 2013. Dit onderzoeksrapport is een verslag van ons onderzoek naar Engels in het masteronderwijs van de Universiteit Utrecht. Het rapport sluit mooi aan op ons eerste onderzoek dat zich richtte op Engels in het bacheloronderwijs. Het doel van het 24ste bestuur dit jaar was om een compleet beeld te creëren van Engels taalgebruik in het onderwijs, dus voor zowel het bachelor- als het masteronderwijs. De Universiteit Utrecht streeft naar internationalisering en maakt zich hiermee aantrekkelijker voor buitenlandse studenten. Het invoeren van steeds meer Engelstalige masters en cursussen roept een aantal vragen op: vormt Engels in het onderwijs een belemmering voor studenten? Kunnen de docenten goed de leerstof overbrengen in het Engels? Is er überhaupt behoefte aan Engelstalig onderwijs onder de studenten van de Universiteit Utrecht? Wij hebben in dit onderzoek getracht antwoord te geven op deze vragen.

Alhoewel het onderwerp van beide onderzoeken hetzelfde is, hebben allebei de onderzoeken hun eigen karakter. Het onderzoek onder de masterstudenten verliep geheel anders dan het onderzoek onder de bachelorstudenten. Gezien de slechte bereikbaarheid van masterstudenten hebben we ervoor gekozen de enquête te versturen per mail. Alhoewel velen ons waarschuwden voor een lage respons leek dit ons de beste optie. We hadden nooit kunnen bedenken dat er uiteindelijk 1.419 volledig ingevulde enquêtes zouden worden teruggestuurd. Dankzij deze geweldige respons hebben we een representatief onderzoeksrapport kunnen neerzetten dat een duidelijk beeld geeft van de mening van de Utrechtse masterstudent.

Dit onderzoek had uiteraard niet tot stand kunnen komen zonder de hulp die wij hebben gekregen. Wij bedanken allereerst de personen aan wie wij de hoge respons te danken hebben: de directeurs van de Graduate Schools en departementen. Dankzij hun inzet hebben wij bijna alle masterstudenten van de UU weten te bereiken. Daarnaast willen wij uiteraard onze Raad van Advies, bestaande uit Iko Koevoets, Arjen Segers en Daniëlle Fictorie, bedanken voor hun inzet voor Stichting OER.

Wij wensen u veel plezier bij het lezen van dit onderzoeksrapport. Wij hopen met dit onderzoek een bijdrage te leveren aan het verbeteren van de kwaliteit van het masteronderwijs.

Anne Heger

Voorzitter Stichting Onderwijs Evaluatie Rapport 2012 – 2013

1. Inleiding

Aanleiding

De laatste decennia speelt internationalisering een grote rol in het hoger onderwijs. Er wordt veel waarde gehecht aan internationale ranglijsten. Niet voor niets prijkt de positie van de Universiteit Utrecht op de internationale ranglijsten uit Groot-Brittannië, Shanghai en Taiwan bovenaan de webpagina 'Cijfers en feiten' van de universiteit (Universiteit Utrecht, 2013a). Ook inhoudelijk zijn de gevolgen voor het onderwijs te merken. Vanaf de jaren '90 is de hoeveelheid Engelstalig onderwijs sterk toegenomen (Coleman, 2006). Opleidingen worden in het Engels aangeboden om internationale mobiliteit van studenten en onderzoekers mogelijk te maken. Niet iedereen beschouwt dit als een positieve ontwikkeling. In 2009 speelde een discussie in de Tweede Kamer die een duidelijk beeld geeft van het dilemma waarin de voor- en tegenstanders van deze 'verengelsing' zich bevinden (Onderwijsraad, 2011):

'Sommige Kamerleden spraken over de teloorgang van het Nederlands in het hoger onderwijs doordat steeds meer opleidingen in het Engels worden gegeven. Andere betoogden dat om internationaal te kunnen concurreren op de arbeidsmarkt en de beste studenten naar Nederland te halen, het wenselijk is dat er meer colleges in het Engels worden aangeboden. Er waren ook tussenposities, tot uitdrukking gebracht in de stelling dat Engels op een technische universiteit of een landbouwuniversiteit vanzelfsprekender is dan het aanbieden van Engelse masters voor opleidingen die nadrukkelijk op de Nederlandse context zijn georiënteerd.'

Afgerond bacheloronderzoek

In januari van dit jaar publiceerde Stichting OER haar onderzoek met betrekking tot Engels in het bacheloronderwijs van de Universiteit Utrecht (Stichting OER, 2013). Er is gekeken naar het beleid dat de universiteit voert ten aanzien van Engels taalgebruik in de opleidingen en de communicatie hiervan naar de studenten toe. Het beleid bleek helder; een duidelijke internationale visie met veel mogelijkheden om het onderwijs in het Engels aan te bieden wanneer de internationale aansluiting hierom vraagt (Universiteit Utrecht, 2004). Ook de kwaliteit van docenten is aan de orde gekomen. De toetsing van hun taalniveau en didactische vaardigheden om in het Engels te doceren komt slechts beperkt naar voren in de Basiskwalificatie Onderwijs voor docenten. Desondanks was het oordeel van de bachelorstudenten mild. Meer dan de helft van de studenten vond de Engelse vaardigheden van docenten voldoende om de cursusstof goed over te brengen. Als laatste punt werden de Engelse taalvaardigheden van studenten belicht. Hun eigen taalvaardigheden beoordeelden de studenten als voldoende, wel vond men de begeleiding vanuit de universiteit in de ontwikkeling van deze vaardigheden onvoldoende. De studenten wensten echter geen verplichte begeleiding binnen de opleiding voor het verbeteren van Engelse taalvaardigheden. Een derde van de studenten zou zijn Engelse taalvaardigheden wel graag buiten de opleiding verbeteren, maar driekwart van de studenten bleek niet op de hoogte van de mogelijkheden op dit terrein.

Huidig masteronderzoek

In aanvulling op het onderzoek naar Engels in het bacheloronderwijs zal het huidige onderzoek zich richten op het masteronderwijs. De Engelse taal speelt een belangrijke rol in de master; waar slechts 4 van de 45 bacheloropleidingen in het Engels worden aangeboden, geldt dit in de masterfase al voor 81 van de 169 masteropleidingen (Universiteit Utrecht, 2013a). Bij de Nederlandstalige masteropleidingen komen studenten eveneens in aanraking met het Engels door bijvoorbeeld de voorgeschreven literatuur. Voor veel masterstudenten zal gelden dat goede Engelse taalvaardigheden van groot belang zijn voor het doorlopen van hun masteropleiding. Een

gedegen voorbereiding en begeleiding in de bachelorfase draagt hieraan bij. Ook de Engelse taalvaardigheden van de docenten kunnen een belangrijke rol spelen. De keuze voor een masteropleiding is een laatste factor waar de Engelse taal voor masterstudenten naar voren komt; hebben studenten welbewust gekozen voor een Engels- dan wel Nederlandstalige master?

Onderzoeksvraag

In het masteronderzoek zal de volgende onderzoeksvraag centraal staan: 'hoe zien de masterstudenten aan de Universiteit Utrecht het Engelse taalgebruik in het masteronderwijs van de universiteit?'

Dit zal worden beantwoord aan de hand van de volgende deelvragen:

- Hoe beoordelen masterstudenten de aanwezige keuzevrijheid voor de voertaal van hun masteropleiding?
- Hoe beoordelen masterstudenten de Engelse taalvaardigheden van de docenten in het masteronderwijs?
- Hoe beoordelen masterstudenten hun eigen Engelse taalvaardigheden met het oog op hun masteropleiding?

Bij de eerste deelvraag kan gedacht worden aan de keuzemogelijkheid binnen het vakgebied van de studenten en de rol die taal heeft gespeeld in de keuze voor hun masteropleiding. De Engelse taalvaardigheden van de docenten spelen een rol bij de tweede deelvraag omtrent het niveau in het masteronderwijs. Met betrekking tot de Engelse taalvaardigheden van studenten is het van belang of zij vinden dat ze deze beheersen op een academisch niveau, of ze voorafgaand aan hun master voldoende zijn voorbereid op de vereiste taalvaardigheden en hoe ze dit hebben gedaan.

2. Theoretisch kader

2.1 Aanbevelingen Onderzoeksraad

Het eerste rapport van Stichting OER van het collegejaar 2012-2013 betrof het 'Engels taalgebruik in het bacheloronderwijs'. De onderzoeksvragen in dat rapport zijn opgesteld aan de hand van een advies van de Onderwijsraad uit 2011, genaamd 'Weloverwogen gebruik van het Engels in het hoger onderwijs' (Onderwijsraad, 2011). De Eerste Kamer verzocht de Onderwijsraad om een advies uit te brengen in verband met de tweestrijd waarin Nederland zich bevond; enerzijds wilde men de ontwikkeling van kwalitatief hoogwaardige Engelstalige opleidingen bevorderen en anderzijds wilde men de positie van het Nederlands als taal van cultuur en wetenschap waarborgen. De voor ons onderwerp relevante aanbevelingen die uit het advies voortvloeiden, waren:

- Formuleer op instellingsniveau een duidelijke en gemotiveerde visie op internationalisering
- Bevorder, handhaaf en bewaak de kwaliteit van het Engelstalig onderwijs
- Zorg voor een beheersing van het Engels door studenten die recht doet aan academische eisen

Deze aanbevelingen zullen niet direct worden gebruikt als handvatten voor het onderzoek onder masterstudenten. Het verdient niet onze aandacht om voor de tweede maal de mening van studenten over het beleid van de Universiteit Utrecht te peilen, aangezien dit al uitgebreid is onderzocht in het bacheloronderzoek en wij de nadruk willen leggen op andere punten. De eerste aanbeveling zal daarom worden losgelaten. In plaats daarvan zal worden gekeken naar de keuze die de masterstudenten hebben gemaakt voor hun huidige masteropleiding; dit betrof ofwel een Nederlandstalige, ofwel een Engelstalige master. Een dergelijke keuze is veel minder vaak aan de orde geweest voor bachelorstudenten. De tweede en derde aanbeveling over de kwaliteit van het Engelstalig onderwijs (de docenten) en de Engelse taalvaardigheden van studenten blijven belangrijke punten die onder masterstudenten zeker het onderzoeken waard zijn.

Achtereenvolgens zal nu het theoretische onderzoek naar de keuzevrijheid van studenten voor Engels- en Nederlandstalige masters, de kwaliteitswaarborging van de Engelstalig onderwijs en de Engelse taalvaardigheden van de masterstudenten plaatsvinden. Vanaf hoofdstuk 4 worden de resultaten van het kwantitatieve deel van het onderzoek besproken.

2.2 Keuzevrijheid van studenten voor masteropleidingen

De keuzevrijheid van studenten voor een masteropleiding betreft de mogelijkheden die het masteraanbod van de Universiteit Utrecht biedt. Voor dit onderzoek zal daarbij de nadruk liggen op de mogelijkheden voor studenten qua taal; de voertaal van een master is Nederlands of Engels. Alvorens hier dieper op in te gaan, zal eerst worden gekeken naar de mogelijkheden die de master in het algemeen biedt ten opzichte van de bachelor om te bepalen wat wij van de masterstudenten in ons onderzoek kunnen verwachten; wat is precies de intentie van de masterfase? Daarna zal worden ingegaan op de situatie voor de Universiteit Utrecht; welke soorten masteropleidingen zijn er? wat is de instroom voor de masters? hoe is het gesteld met de Engelstaligheid van de masteropleidingen?

2.2.1 Achtergrond van de masteropleiding

Invoering BaMa-structuur

In juni 1999 hebben dertig Europese landen, waaronder Nederland, de Bologna-verklaring ondertekend. Het doel was om in tien jaar tijd te komen tot een grotere verenigbaarheid en vergelijkbaarheid van de hoger onderwijssystemen in Europa. Het systeem dat dit zou moeten bewerkstelligen, is een systeem gebaseerd op twee cycli: 'undergraduate' en 'graduate'. Dit zijn de bachelor- en masterfase zoals we ze nu kennen. Hiermee moest zowel de 'employability' van de Europeanen als de internationale concurrentiekracht van het Europese hoger onderwijs worden versterkt (Onderwijsraad, 2000). Uiteindelijk is de bachelor-masterstructuur in 2002 ingevoerd in Nederland.

De Onderwijsraad heeft in juni 2000 aan de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap een positief advies uitgebracht over invoering van de bachelor-masterstructuur. Een van de doorslaggevende argumenten hiervoor was de erkenning van Nederlandse diploma's in het buitenland. In Nederland werd het doctoraaldiploma gelijk gesteld aan het internationale masterdiploma, dat werd behaald na afronding van de graduate fase. Doordat in het Nederlandse stelsel het doctoraaldiploma niet werd vooraf gegaan door een eerste diploma in de undergraduate fase, werd dit in het buitenland gezien als het eerste diploma en dus gelijk gesteld aan de bachelor (Onderwijsraad, 2000).

Bachelor

Daarnaast heeft de Onderwijsraad in haar advies van juni 2000 uitgewerkt wat de gedachte dient te zijn achter de bachelor- en masterfase. Ten aanzien van de bachelor komt de Onderwijsraad tot de volgende conclusie:

'De WO-bachelor neemt qua academische vorming dus niet de plaats in van het huidige doctoraal, maar is een tussendiploma. De bachelor wordt daarmee niet als definitief uitstroomniveau beschouwd, maar veeleer als een moment waarop de student een keuze maakt met betrekking tot zijn verdere opleiding in de masterfase. Dit geldt met name voor diegenen die in een academisch-wetenschappelijke (onderwijs en onderzoek in een wetenschappelijke discipline) of academisch-professionele carrière (arts, ingenieur, advocaat, bedrijfskundige, bestuurskundige, leraar) zijn geïnteresseerd.'

De Onderwijsraad houdt hierbij evenwel rekening met de mogelijkheid van uitstroom na de bachelor, aangezien dit ook voorkwam in landen als de VS en het Verenigd Koninkrijk waar dit systeem al langer bestond. Daarbij is evenwel de mogelijkheid aanwezig dat deze uitstromende studenten op een later moment toch nog een master gaan volgen. De Onderwijsraad trekt de conclusie 'dat in de bachelorfase binnen een afgeronde brede opleiding een kwalitatief

hoogwaardige academische vorming moet worden gegarandeerd met aandacht voor die vaardigheden, op onder andere het analytische en communicatieve vlak, die in algemene zin van de academische bachelor kunnen worden verwacht.’ (Onderwijsraad, 2000)

Hieruit valt af te leiden dat de bachelor een afgeronde opleiding is. Met deze kennis is het interessant om te onderzoeken of masterstudenten voldoende Engelse taalvaardigheden in hun bachelor hebben opgedaan. Zijn hun taalvaardigheden toereikend voor het volgen van de door hun gekozen master?

Master

Bij de masterfase legt de Onderwijsraad in haar rapport van juni 2000 de nadruk op differentiatie:

‘In lijn met de huidige ontwikkelingen in onder andere de bèta-opleidingen zal er naar verwachting in de masterfase differentiatie ontstaan naar meer beroeps- en meer onderzoeksgeoriënteerde varianten. Beide sluiten op de bachelorfase aan. Voor de eerste categorie is de master in principe een afsluiting, voor de twee categorie (die eventueel met een Master of Philosophy graad kan worden aangeduid) is deze een tussenstap op weg naar de promotie.’

De differentiatie vindt plaats naar type masteropleidingen en oriëntatie van deze programma’s om tegemoet te komen aan de verschillende behoeftes op de arbeidsmarkt. Het kan verder tot uiting komen in de duur van de opleiding, variërend van één tot drie jaar (Onderwijsraad, 2000).

Uit dit beeld blijkt een duidelijk functionele inrichting van de master in aansluiting op het doel dat de student ermee voor ogen heeft: (een specialisme op) de arbeidsmarkt of promoveren. Een functioneel gebruik van het Engels zou hierop aansluiten: niet meer of minder Engels dan noodzakelijk. Voor ons onderzoek is derhalve interessant in welke mate de masteropleidingen hierop zijn ingespeeld.

2.2.2 Mogelijkheden van de Universiteit Utrecht

2.2.2.1 Soorten masteropleidingen

Uit het gedifferentieerde karakter van de masterfase volgt dat niet alle masters hetzelfde zijn. De Universiteit Utrecht noemt verschillende soorten masterprogramma’s op haar website (Universiteit Utrecht, 2013b). Relevant voor ons onderzoek zijn de volgende drie categorieën:

- Academische masterprogramma’s
- Onderzoeksgerichte masterprogramma’s
- Educatieve masterprogramma’s

Academische masterprogramma’s

Anders dan de benaming ‘academisch’ misschien doet vermoeden, zijn de academische masterprogramma’s beroepsgeoriënteerd: ze bereiden volgens de website van de UU voor op ‘de uitoefening van een beroep op academisch niveau in het bedrijfsleven of in de publieke sector.’ Bij de beroepsmogelijkheden noemt de universiteit echter ook wetenschappelijk onderzoek en onderwijs. Inhoudelijk zijn de programma’s afgestemd op de beroepsvelden waarvoor ze bedoeld zijn. Ook wordt aandacht besteed aan onderzoeksvaardigheden door het schrijven van een scriptie. Volgens de universiteit worden er 82 academische masters aangeboden, deze duren doorgaans één jaar. De voertaal van de masters verschilt per vakgebied.

Onderzoeksgerichte masterprogramma's

Logischerwijs volgt uit de benaming 'onderzoeksgericht' een voorbereiding op een carrière als onderzoeker. De beroepsmogelijkheden bestaan uit het doen van wetenschappelijk onderzoek bij onderzoeksinstituten of bedrijven of het volgen van een promotietraject. Kenmerkend aan de researchmasters zijn hun Engelstaligheid. De 60 aangeboden programma's worden dan ook allemaal in het Engels aangeboden op de masters Nederlandse letterkunde en de – per 2013 startende – master Literair vertalen na. De opleidingen zijn bovendien meestal tweejarig.

Educatieve masterprogramma's

De educatieve masters zijn bedoeld voor het onderwijs. De programma's leiden voor de studenten tot een eerstegraads lesbevoegdheid waarmee les gegeven kan worden in het gehele voortgezet onderwijs. Er zijn twee varianten: de eenjarige variant is bedoeld als aansluiting op een universitair masterdiploma, waarbij vakken aan de lerarenopleiding worden gevolgd en stage wordt gelopen. De tweejarige variant sluit aan op een bachelordiploma, hierbij staat het eerste jaar in teken van vakinhoudelijke verdieping. Bovendien is er een speciaal masterprogramma voor tweetalig onderwijs, 'U-teach' genaamd. De educatieve masterprogramma's duren dus één of twee jaar, maar het kost studenten sowieso twee jaar in het masteronderwijs. De voertaal van de masters verschilt per vakgebied.

Het blijkt dat het soort masterprogramma bepalend is voor de hoeveelheid waarin en de wijze waarop de studenten met de Engelse taal in aanraking komen. De researchstudenten hebben in beginsel alleen les in het Engels. Voor studenten aan academische masterprogramma's is de hoeveelheid Engels afhankelijk van de richting die ze met hun master opgaan in het door hun gekozen vakgebied. Tot slot heeft een deel van de studenten bij educatieve masterprogramma's al een master afgerond alvorens ze aan hun educatieve master zijn begonnen; in zoverre zijn zij dus al ingespeeld op het academisch Engels in de mate waarin dit relevant is voor hun vakgebied.

2.2.2.2 Instroom masteropleidingen

De duidelijke afbakening tussen het bachelor- en het masteronderwijs zorgt ervoor dat niet iedere bachelorstudent van de Universiteit Utrecht zijn weg aan deze universiteit vervolgt en omgekeerd dat niet iedere masterstudent aan de Universiteit Utrecht een verleden bij deze universiteit heeft. De Onderwijsraad heeft in haar advies uit 2000 over de invoering van de BaMa-structuur al gewezen op de gevolgen die de flexibilisering van het onderwijsstelsel met zich meebrengt. Er worden vier punten genoemd (Onderwijsraad, 2000):

- Mogelijkheden voor 'lifelong learning'
- Mobiliteit van studenten naar andere Nederlandse of buitenlandse universiteiten na de bachelor
- Doorstroom van hbo-afgestudeerden naar het wetenschappelijk onderwijs
- Instroom van buitenlandse studenten in de masterfase

Masterstudenten aan de Universiteit Utrecht kunnen dus al op de arbeidsmarkt hebben geparticipeerd, kunnen van een andere Nederlandse universiteit afkomstig zijn, kunnen een hbo-opleiding hebben afgerond of kunnen afkomstig zijn uit het buitenland. Cijfers omtrent de masterinstroom worden door de UU in het jaarverslag 2011 vermeld (Universiteit Utrecht, 2011). In september 2011 was er een masterinstroom van 3.921 studenten. Hiervan zijn 878 studenten afkomstig van buiten de Universiteit Utrecht. Onder hen waren er 129 studenten die afkomstig waren van het hbo exclusief hbo-studenten die een pre-mastertraject binnen de universiteit hebben gevolgd. Zie **Tabel 2.1** voor een schematische weergave.

Tabel 2.1 Masterinstroom

Herkomst masterstudenten		
Universiteit Utrecht	3.043	77,61%
Andere universiteit	749	19,10%
Hbo	129	3,29%
Totaal	3.921	100,0%

Deze gepubliceerde cijfers geven geen volledig beeld van de masterinstroom. Voor ons blijft onduidelijk of het bij studenten van een 'andere universiteit' gaat om Nederlandse of buitenlandse universiteiten. Een vermelding van het percentage buitenlandse studenten zou te verwachten zijn, aangezien het aantrekken van buitenlandse studenten een belangrijk thema is voor de universiteit. Al in het Strategisch plan 2005 – 2009 werd het belang hiervan verwoord (Universiteit Utrecht, 2005):

'De instroom van buitenlandse studenten is van groot belang voor de internationale onderwijscontext die we nastreven. De kwaliteit van ons onderwijs is immers goed af te meten aan de mate waarin excellente buitenlandse studenten zich aanmelden voor onze opleidingen.'

Een van de doelstellingen die de universiteit zich in 2005 dan ook heeft gesteld, is een 'substantiële instroom van buitenlandse studenten in de Engelstalige masteropleidingen.' (Universiteit Utrecht, 2005) Concreet leidde dat tot het doel dat tenminste 30% van de instroom van de Engelstalige masterprogramma's gemiddeld genomen bestaat uit buitenlandse studenten. **Tabel 2.1** ziet ook op Nederlandstalige masters, maar het blijft te betwijfelen of dit doel acht jaar later is behaald.

In ons onderzoek is het derhalve relevant om te informeren naar de achtergrond van de masterstudenten, omdat het voor vragen over het bacheloronderwijs en het niveau van hun Engelse taalvaardigheden relevant is of de studenten een bachelor aan de UU hebben gevolgd. Alleen deze studenten kunnen immers een oordeel geven over het niveau van Engels in het bacheloronderwijs van de Universiteit Utrecht zoals we dat ook in ons eerste onderzoek hebben onderzocht.

2.2.2.3 Engelstaligheid van masteropleidingen

Landelijke situatie

Masteropleidingen worden regelmatig in het Engels aangeboden. De Onderwijsraad noemt in haar rapport over 'Engels in het hoger onderwijs' (2011) een aantal motieven op basis waarvan opleidingen in het Engels worden aangeboden, dit zijn onder andere:

- Internationale werving van onderzoekers
- Noodzakelijke koppeling tussen onderwijs en onderzoek
- Toekomstige arbeidsmarkt voor studenten
- Inkomsten van buitenlandse studenten

Hoeveel masteropleidingen landelijk daadwerkelijk in het Engels worden aangeboden heeft het IOWO, het voormalig onafhankelijk onderwijsadviesbureau verbonden aan de Radboud Universiteit Nijmegen, uitgezocht in een in 2011 gepubliceerd rapport met betrekking tot talen in het hoger onderwijs. Volgens het IOWO is 20% van de studenten in het wetenschappelijk onderwijs in Nederland ingeschreven voor een Engelstalige opleiding. Hierbinnen zijn echter grote verschillen tussen de bachelor en master: 6% voor de bachelor tegenover 55% bij masteropleidingen. Het aandeel van Nederlands als voertaal in de bachelor ligt op 88%; dit is 37% in de master. De

wetenschappelijke bachelor verschilt hiermee nauwelijks van het hbo, waar 6% van de studenten een Engelstalige bachelor volgt en 3% een Engelstalige master (IOWO, 2011).

In de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW) is het uitgangspunt neergelegd dat onderwijs wordt gegeven en examens worden afgenomen in het Nederlands. Als uitzondering hierop gelden opleidingen met betrekking tot een taal of gastcolleges en 'de specifieke aard, de richting of de kwaliteit van het onderwijs dan wel de herkomst van de studenten' (artikel 7.2 WHW).

Universiteit Utrecht

Met betrekking tot Engelstalig onderwijs hanteert de Universiteit Utrecht in haar Gedragscode Taal hetzelfde criterium van 'de specifieke aard, de richting of de kwaliteit', zoals neergelegd in de Wet op het hoger onderwijs (Universiteit Utrecht, 2004). De universiteit verwijst hierbij naar het 'internationale karakter' van de universiteit. Dit leidt ertoe dat de Universiteit Utrecht 4 van de 45 bacheloropleidingen en 81 van de 169 masteropleidingen in het Engels aanbiedt (Universiteit Utrecht, 2013a). Het valt te verwachten dat hierbij verschillen optreden tussen de afzonderlijke faculteiten; de ene studierichting is meer gericht op de wetenschap en de ander op de Nederlandse beroepspraktijk.

Graduate Schools

De hoeveelheid Engelstalig onderwijs binnen de verschillende studierichtingen van de universiteit zullen we niet bestuderen op facultair niveau. In plaats daarvan zullen wij kijken naar de zogeheten 'Graduate Schools' (Universiteit Utrecht, 2013c). Volgens de website van de Universiteit Utrecht zijn alle masters (en promotieplaatsen) hierin ondergebracht. De universiteit kent zes Graduate Schools. Deze komen grotendeels overeen met de indeling van de faculteiten. Het enige verschil is dat de masteropleidingen van de faculteit Bètawetenschappen zijn verdeeld over de Graduate School of Natural Sciences (de natuurkundige, wiskundige en informatica programma's) en de Graduate School of Life Sciences (de biologische en farmaceutische programma's). Verder zijn bij Life Sciences ook de masterprogramma's van Biomedische Wetenschappen te vinden. De website van de universiteit vermeldt verder dat de 'Medical School', 'Veterinary School' en 'School of Pharmacy' aan de Graduate School of Life Sciences gerelateerd zijn. Onduidelijk is of dit ook betekent dat de masteropleidingen Farmacie, Geneeskunde en Diergeneeskunde onder deze Graduate School vallen. Dit is niet terug te vinden in het masteraanbod van Life Sciences, maar lijkt ons wel vanzelfsprekend gezien het vermelde feit dat alle masters in een Graduate School zijn ondergebracht. In het verloop van ons onderzoek zullen wij deze drie masteropleidingen onderbrengen bij Life Sciences.

Percentage studenten

Het uiteindelijke aantal studenten dat een Engelstalige masteropleiding volgt, is af te leiden uit de inschrijvingen aan de Universiteit Utrecht van 2012 (Universiteit Utrecht, 2013d). Dit brengt het volgende overzicht met zich mee (**Tabel 2.2**):

Tabel 2.2 Inschrijvingen masteropleidingen 2012

Graduate School	Nederlands		Engels		Totaal
Geosciences	250	27,03%	675	72,97%	925
Humanities	1.052	70,27%	445	29,73%	1.497
Law, Economics & Governance	864	65,55%	454	34,45%	1.318
Life Sciences	2.528	71,70%	998	28,30%	3.526
Natural Sciences	0	0,00%	744	100,00%	744
Social and Behavioural Sciences	1.331	88,67%	170	11,33%	1.501
	6.025	63,35%	3.486	36,65%	9.511

Uit dit overzicht blijkt dus dat een meerderheid van 63,35% van de studenten een Nederlandstalige master volgt, tegenover 36,65% van de studenten die een Engelstalige master volgt.

Afgezet tegen de cijfers van IOWO ligt het percentage studenten dat een Engelstalige master volgt in Utrecht een stuk lager. Het instituut stelde namelijk vast dat gemiddeld 55% van de masterstudenten in Nederland een opleiding in het Engels volgt. De Universiteit Utrecht ligt hier ver onder met 36,65%. Een groot aandeel in dit lage percentage hebben de traditionele Nederlandse masteropleidingen Farmacie, Geneeskunde en Diergeneeskunde. 2.528 studenten volgen een van deze drie masteropleidingen. Dit neemt niet weg dat Farmacie en Geneeskunde ook in andere steden worden aangeboden, waardoor deze beïnvloeding van het gemiddelde ook bij deze andere universiteiten plaatsvindt. Daarnaast kan een deel van verschil met de cijfers van IOWO worden verklaard door het feit dat op technische universiteiten doorgaans al het onderwijs in het Engels wordt aangeboden. Daar tegenover staat dat een hoog gemiddelde bij de Universiteit Utrecht te verwachten zou zijn, aangezien de Universiteit Utrecht grote waarde hecht aan een internationaal karakter (Universiteit Utrecht, 2011). Verdere conclusies kunnen moeilijk worden getrokken uit deze gegevens door alle factoren die in het spel zijn.

Binnen ons onderzoek zal rekening gehouden moeten worden met de verschillende Graduate Schools, omdat uit **Tabel 2.2** blijkt dat zij niet allemaal evenveel Engelstalig onderwijs aanbieden. Bij de Graduate School of Natural Sciences is al het onderwijs in het Engels; in tegenstelling tot Social and Behavioural Sciences waar slechts 1 op de 10 studenten een Engelstalige opleiding volgt. De andere Graduate Schools bevinden zich hiertussen. De studenten van de verschillende Graduate Schools kunnen dus verschillend aankijken tegen de Engelse taal.

2.3 Engelse taalvaardigheden van docenten

Een belangrijke factor voor de kwaliteit van het masteronderwijs is uiteraard de manier waarop er wordt onderwezen. Bij Engelstalig onderwijs moeten de docenten de lesstof in het Engels aan de studenten overbrengen. De meeste universitaire docenten in Nederland zijn niet Engelstalig opgevoed. Er dienen dus voldoende waarborgen te zijn voor de Engelse taalvaardigheden van docenten voor een goede communicatie tussen docent en student.

Waarborgen didactische vaardigheden docenten

In 2008 hebben de veertien Nederlandse universiteiten een overeenkomst getekend met betrekking tot de wederzijdse erkenning van de Basiskwalificatie Onderwijs (BKO) (VSNU, 2008). Hierin is vastgelegd dat academische docenten aan bepaalde eisen moeten voldoen. Deze eisen worden op instellingsniveau vastgesteld in de Basiskwalificatie Onderwijs. Docenten verdienen deze kwalificatie nadat ze zijn getoetst door een commissie.

Binnen de Universiteit Utrecht worden de BKO's per faculteit vastgesteld. Ten aanzien van het niveau van de didactische vaardigheden van de docenten in het Engels wordt in de meeste BKO's gesproken over het 'mondeling en schriftelijk goed uitdrukken in de gangbare taal (Nederlands en/of Engels)' (Universiteit Utrecht, Faculteit REBO, 2011). De toetsing vindt plaats door het geven van onderwijs, het bespreken van bevindingen met een tutor en het voorleggen van een onderwijsportfolio aan de toetsingscommissie (Universiteit Utrecht, 2013e). In het portfolio worden onder andere evaluaties van studenten opgenomen. Deze evaluaties bevatten echter geen specifieke vragen naar de Engelse taalvaardigheden van docenten (Stichting OER, 2013).

Uit dit beeld valt af te leiden dat docenten niet specifiek worden beoordeeld op hun Engelse taalvaardigheden; moeilijkheden op dit vlak zouden ze zelf naar voren moeten brengen bij hun tutor of in hun portfolio en blijken niet expliciet uit de bijgevoegde evaluaties.

Bevindingen bacheloronderzoek

Uit het bacheloronderzoek uit januari van dit jaar bleek ondanks de beperkte toetsing een redelijk positief beeld ten aanzien van de docenten. Met betrekking tot een stelling over de toereikendheid van de Engelse taalvaardigheden van de docent om de cursusstof goed over te brengen, was 54,99% het 'eens' of 'helemaal eens'. 17,33% was het 'oneens' of 'helemaal oneens' (Stichting OER, 2013).

In het masteronderzoek zal voor masterstudenten nogmaals worden getoetst hoe zij denken over de didactische vaardigheden van docenten met betrekking tot Engelstalig onderwijs. De hogere moeilijkheidsgraad in de colleges binnen het masteronderwijs maakt goede Engelse taalvaardigheden van docenten extra belangrijk. Zeker gezien de beperkte toetsing in de BKO is het relevant hier naar te vragen.

2.4 Engelse taalvaardigheden van studenten

De Engelse taal speelt een belangrijke rol in het masteronderwijs. Zoals eerder naar voren kwam volgt 36,65% van de masterstudenten aan de Universiteit Utrecht een Engelstalige master. In deze masters wordt al het onderwijs in het Engels gegeven. Ook de overige 63,35% van de studenten kunnen Engels verwachten in hun opleidingen; voor de meeste opleidingen geldt dat een aanzienlijk deel van de literatuur in het Engels wordt aangeboden. Voor dit alles zijn studenten gebaat bij een goede beheersing van de Engelse taal. Net als bij de Engelse taalvaardigheden van docenten is het daarom de vraag hoe goed deze vaardigheden van studenten worden gewaarborgd.

Waarborgen Engelse taalvaardigheden masterstudenten

Om toegelaten te worden tot een masterprogramma aan de Universiteit Utrecht gelden in sommige gevallen aanvullende eisen met betrekking tot de taalvaardigheden van studenten. Op de site van de universiteit staat het volgende schema weergegeven (**Tabel 2.3**) (Universiteit Utrecht, 2013f):

Tabel 2.3 Taalvaardigheidseisen toelating masterprogramma

Vooropleiding	Nederlandstalig programma	Engelstalig programma
Universiteit in Nederland	Geen bewijs nodig	Geen bewijs nodig
Hbo in Nederland	Geen bewijs nodig	Bewijs van Engelse taalvaardigheid nodig
Buitenlandse vooropleiding	Bewijs van Nederlandse én Engelse taalvaardigheid nodig	Bewijs van Engelse taalvaardigheid nodig

Uit dit overzicht blijkt dat hbo'ers en buitenlandse studenten bij Engelstalige programma's een taaltest dienen af te leggen. Dit is niet nodig voor hbo'ers die een master bij Life Sciences of Natural Sciences gaan volgen en voor buitenlandse studenten die uit een Engelstalig land afkomstig zijn. Studenten die in Nederland een bacheloropleiding hebben gevolgd hoeven daarentegen niet aan te tonen dat hun Engelse taalvaardigheden toereikend zijn voor het volgen van een Engelstalige master. Dit hoeft niet voor problemen te zorgen wanneer de bacheloropleiding van een student ook (grotendeels) Engelstalig is. Goede Engelse taalvaardigheden hoeven echter niet vanzelfsprekend te zijn bij studenten van een hoofdzakelijk Nederlandstalige bacheloropleiding die in aansluiting daarop een researchmaster willen volgen. Researchmasters worden namelijk altijd in het Engels aangeboden (op de opleiding Nederlands na).

Voor ons onderzoek is het van belang de Engelse taalvaardigheden van studenten goed in kaart te brengen. Waarborgen voor Nederlandse universitaire studenten zijn nagenoeg afwezig, terwijl niet iedereen met dezelfde Engelse taalvaardigheden aan een Engelstalige master begint.

Bevindingen bacheloronderzoek

In het bacheloronderzoek is voor een aantal verschillende vaardigheden (lezen, schrijven, spreken en luisteren) gevraagd of deze toereikend zijn voor het volgen van hun opleiding. De mening van de bachelorstudenten was behoorlijk positief; 'eens' of 'helemaal eens' waren respectievelijk 92,43% (lezen), 69,27% (schrijven), 68,06% (spreken) en 91,80% (luisteren). Op de vraag of de studenten voldoende begeleid worden in deze vaardigheden was het beeld minder positief; 'eens' of 'helemaal eens' waren er nu maar 25,61% (lezen), 9,42% (schrijven), 6,79% (spreken) en 12,87% (luisteren) van de bachelorstudenten. Een minder eenduidig beeld kwam naar voren uit de vraag of studenten meer training wilden in hun opleiding; de meningen waren hierbij behoorlijk verdeeld (Stichting OER, 2013).

Ondanks dat het beeld van de bachelorstudenten over hun eigen Engelse taalvaardigheden in overwegende mate positief was, willen wij dit ook onderzoeken voor masterstudenten. Van belang is dat het niveau van Engels naar verwachting hoger ligt in de masterfase dan in de bachelorfase, waardoor het kan zijn dat de taalvaardigheden van de student minder toereikend zijn. Ook zijn wij benieuwd hoe de masterstudenten de begeleiding in Engelse taalvaardigheden in de bachelor beoordelen, gezien het negatieve oordeel dat de bachelorstudenten hierover hadden. De masterstudenten (met een achtergrond aan de Universiteit Utrecht) kunnen hierbij terugkijken op een afgeronde bacheloropleiding, waar de bachelorstudenten hier nog middenin stonden.

3. Onderzoeksmethode

3.1 Procedure

Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van een digitale enquête, omdat wij hadden verwacht via een schriftelijke enquête onvoldoende masterstudenten te kunnen bereiken. In vergelijking tot bachelorstudenten volgen masterstudenten namelijk minder colleges vanwege het schrijven van een masterscriptie en het lopen van stage. Voor afnemen van een digitale enquête hebben wij met elke Graduate School afzonderlijk contact gezocht. Wij hebben daarbij verzocht of zij een door Stichting OER aangedragen mail met een link naar de online enquête wilden versturen aan al hun ingeschreven masterstudenten. In de meeste gevallen hebben wij tevens verzocht om enkele dagen later een soortgelijke remindermail te versturen. Voor de Graduate School of Geosciences en Law, Economics & Governance waren er op het niveau van de Graduate School geen contactpersonen bekend; deze twee hebben wij per departement benaderd. Gedurende het onderzoek bleek verder dat bij mailing vanuit de Graduate School of Life Sciences de masteropleidingen Farmacie, Geneeskunde en Diergeneeskunde niet werden bereikt. Hiervoor is op een later moment afzonderlijk contact gezocht, wat alleen in het geval van Farmacie is gelukt. De opleidingen Geneeskunde en Diergeneeskunde zijn derhalve niet in de steekproef opgenomen.

3.2 Pretest

Er is een pretest afgenomen onder zes masterstudenten ter controle van de opgestelde enquête, waarbij zij online de enquête hebben ingevuld en hier schriftelijk commentaar op hebben geleverd. De Raad van Advies heeft op eenzelfde wijze naar de enquête gekeken. Aan de hand van het commentaar zijn enkele wijzigingen doorgevoerd in de enquête.

3.3 Enquête

De enquête werd via de mailing vanuit de Graduate Schools naar Nederlandstalige en niet-Nederlandstalige masterstudenten gestuurd. De enquête was daarom zowel beschikbaar in Nederlands als in het Engels. In de mail konden de studenten kiezen voor de link naar de Nederlandstalige of de link naar de Engelstalige enquête. Binnen het enquêteprogramma zelf kon de taal ook nog worden veranderd. Het gebruikte enquêteprogramma is van de website www.survey123.nl. In dit programma is een enquête opgesteld met meerdere pagina's, waarbij op elke pagina een nieuw onderwerp is behandeld. Eerst zijn algemene vragen gesteld, gevolgd door vragen over de master- en vooropleiding van de studenten. Vervolgens is een zevental stellingen voorgelegd over de keuze die de studenten hebben gemaakt voor hun masteropleiding. Daarna zijn drie stellingen over de Engelse taalvaardigheden van docenten voorgelegd. Voor de Engelse taalvaardigheden van studenten kregen zij eerst een stelling waarbij werd gevraagd naar verschillende taalvaardigheden. De studenten die eerder hadden aangegeven een bachelor aan de Universiteit Utrecht te hebben gevolgd, hebben nog twee soortgelijke stellingen gekregen met betrekking tot het bacheloronderwijs. Voor alle studenten werd dit vervolgd door vier stellingen over de taalvaardigheden van studenten. Aan de studenten die hebben aangegeven zich extra te hebben voorbereid of dit gewild hadden, is de open vraag gesteld op welke manier zij dit hebben gedaan of hadden willen doen. Tot slot bestond er voor de studenten de mogelijkheid opmerkingen te geven in aanvulling op de enquête. Zie voor de hele enquête in Nederlands en Engels **Bijlage 1**.

3.4 Participanten

Respons

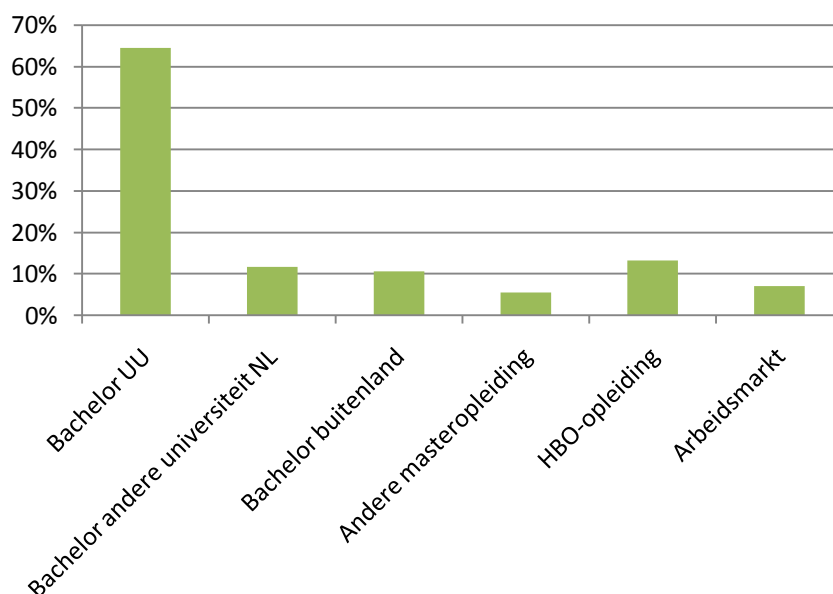
Het onderzoek is uitgevoerd onder 1.419 participanten. In 2012 staan er in totaal 9.511 masterstudenten ingeschreven bij de Universiteit Utrecht. Dit betekent een respons van 14,92%, gecorrigeerd voor de studenten die buiten de steekproef zijn gebleven (2.017 studenten van Geneeskunde en Diergeneeskunde) is dit een respons van 18,94%.

Algemene informatie

Van de respondenten waren er 846 vrouwen (59,62%) en 573 mannen (40,38%). De meeste respondenten hadden een leeftijd van 23 jaar (22,26%), 7,19% van de respondenten was 21 jaar of jonger en 12,90% was 28 jaar of ouder. Het merendeel van de participanten heeft Nederlands als moedertaal (83,58%), bij een kleiner deel was dit Engels (2,96%), Nederlands én Engels (0,42%) of een andere taal (13,04%).

Masterspecifiek

Gemiddeld hebben de masterstudenten tot nu toe 42,80 studiepunten gehaald (N=1364, SD=33,96). 60,89% van de respondenten volgt een academische masteropleiding, 37,84% een research master en 1,27% een educatieve master. Dit lage percentage voor de educatieve masters wordt deels veroorzaakt door het feit dat deze masters in de meeste gevallen niet onder de Graduate Schools vallen. Alleen onder Natural Sciences valt een educatieve master. Aan de masterstudenten is gevraagd wat zij voorafgaand aan hun masteropleiding hebben gedaan, hierbij konden ze meerdere antwoorden invullen (zie **Figuur 3.1**).

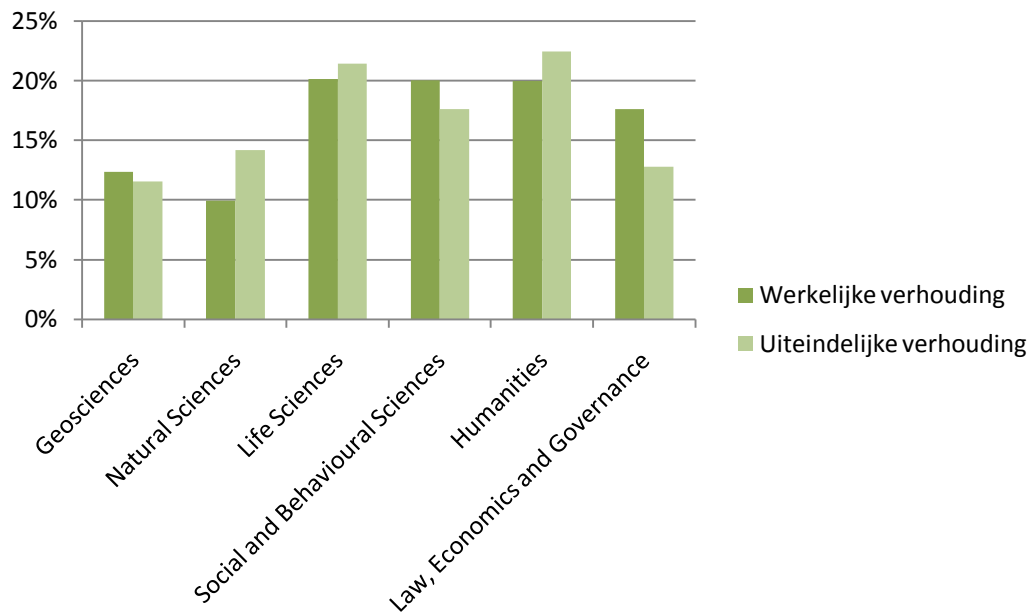

Figuur 3.1 Grafische weergave antwoorden 'Wat heb je voor je huidige masteropleiding gedaan?', meerdere antwoorden mogelijk, waarbij 64,55% Bachelor UU, 11,63% bachelor andere universiteit NL, 10,64% bachelor buitenland, 5,57% andere masteropleiding, 13,25% hbo-opleiding en 7,12% arbeidsmarkt (N=1419).

In hun huidige masteropleiding schrijft 56,31% van de studenten zijn scriptie verplicht in het Engels, 8,53% schrijft deze verplicht in het Nederlands. Naar eigen keuze schrijft 11,91% zijn scriptie in het Engels en 22,27% in het Nederlands. 0,99% schrijft zijn scriptie in een andere taal dan Nederlands of Engels.

Verhoudingen Graduate Schools

Voor het afnemen van de enquête hebben alle masterstudenten een e-mail ontvangen. Hierdoor kon er geen invloed worden uitgeoefend op uiteindelijke verhoudingen tussen de Graduate Schools. De verhoudingen binnen het onderzoek komen grotendeels overeen met de werkelijke verhoudingen. Alleen bij Natural Sciences is een grotere afwijking naar boven te vinden (factor 1,43) en bij Law, Economics and Governance naar beneden (factor 0,73). Opmerking verdient dat bij de werkelijke grootte van Life Sciences de masteropleiding Farmacie wél is opgenomen en de masteropleidingen Geneeskunde en Diergeneeskunde niet, omdat deze ook niet zijn opgenomen in de steekproef. Zie **Tabel 3.2** in **Bijlage 2** voor alle deelnemende masterprogramma's. Zie **Tabel 3.1** in **Bijlage 2** voor een overzicht en **Figuur 3.2** voor een grafische weergave.

Figuur 3.2 Grafische weergave van de werkelijke verhouding binnen de universiteit en uiteindelijke verhouding binnen de respons in de studentenaantallen tussen de Graduate Schools, uitgedrukt in percentages (N=1418)

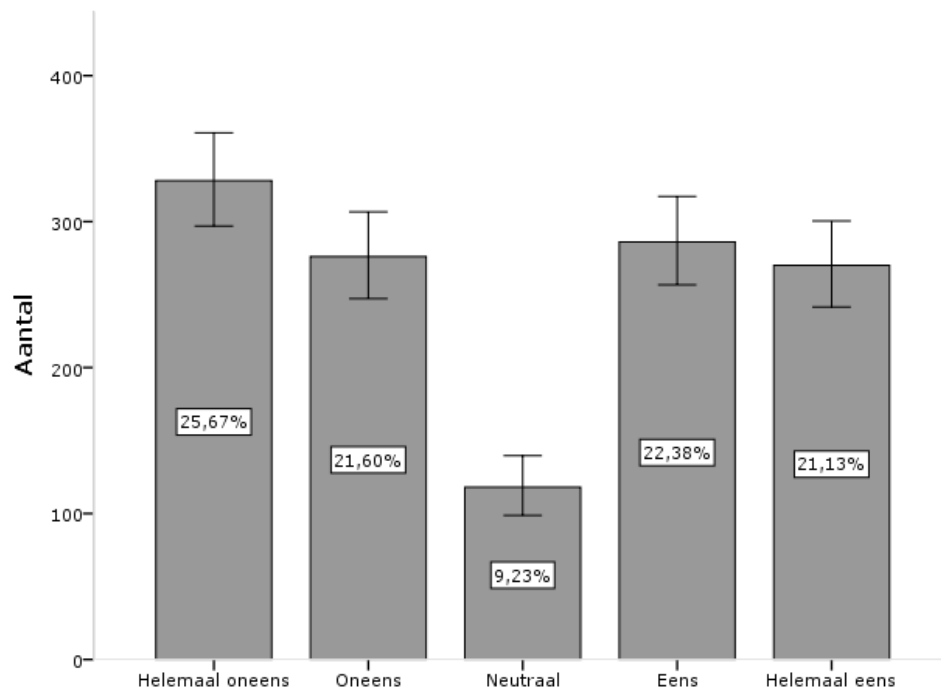
4. Analyse

4.1 Keuzevrijheid voertaal masteropleiding

De eerste onderzoeksvraag is hoe masterstudenten de aanwezige keuzevrijheid voor de voertaal van hun masteropleiding beoordelen. Hiervoor zijn een zevental stellingen aan de studenten voorgelegd met betrekking tot de keuzevrijheid. Deze zullen eerst zowel voor de hele onderzoeksgroep als voor verschillende groepen worden behandeld. Daarna zullen de aanwezige verbanden besproken worden.

Keuze na de bacheloropleiding

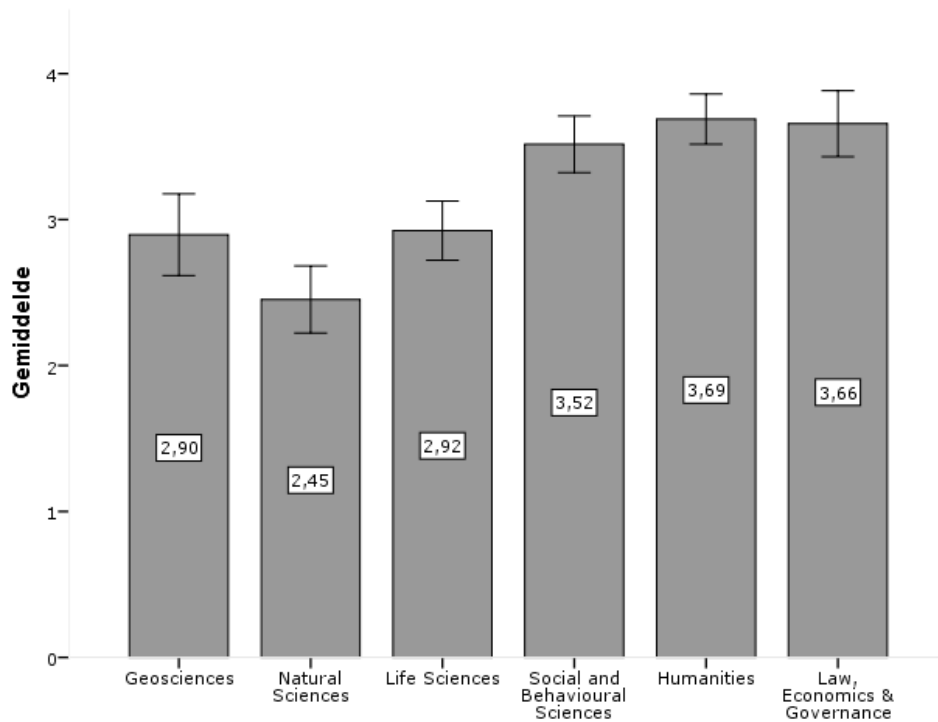
Aan de masterstudenten is de vraag voorgelegd of zij na hun bacheloropleiding konden kiezen uit zowel masteropleidingen met Nederlands als Engels als voertaal. Dit was het geval voor 43,51% van de studenten (antwoord 'eens' of 'helemaal eens'). Een grotere groep van 47,27% van de studenten had deze mogelijkheid niet (antwoord 'helemaal oneens' of 'oneens'). Zie **Figuur 4.1.1** voor een grafische weergave.

Figuur 4.1.1 Verhouding van de gegeven antwoorden op de stelling 'Ik had na mijn bachelor/vorige opleiding de keuze uit zowel masteropleidingen met Nederlands als masteropleidingen met Engels als voertaal' (N=1278, 95% betrouwbaarheidsinterval).

Uit de gemiddelde resultaten per Graduate School blijkt dat Social and Behavioural Sciences, Humanities en Law, Economics & Governance significant meer keuze in voertaal hebben dan Geosciences, Natural Sciences en Life Sciences.¹ Zie **Figuur 4.1.2** voor een grafische weergave.

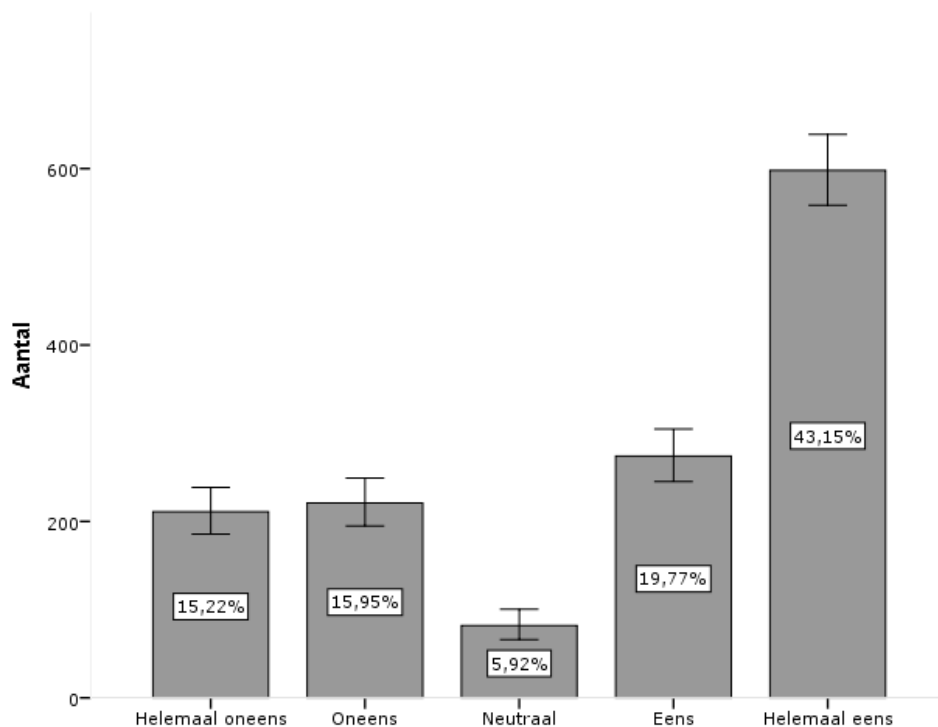
¹ Oneway-ANOVA: $F(5,1412) = 21.08$, $p = .00$ met Games Howell post hoc analyse.

Figuur 4.1.2 Gemiddelde per Graduate School op de stelling 'Ik had na mijn bachelor/vorige opleiding de keuze uit zowel masteropleidingen met Nederlands als masteropleidingen met Engels als voertaal'. Scoreverdeling: 1 = helemaal oneens, 2 = oneens, 3 = neutraal, 4 = eens, 5 = helemaal eens (N=1278, 95% betrouwbaarheidsinterval).

Rol voertaal

Vervolgens is nagegaan of de voertaal een rol heeft gespeeld in de keuze voor de masteropleiding van de studenten. Dit betrof een negatief geformuleerde stelling waarbij de voertaal voor 62,92% van de studenten geen rol heeft gespeeld (antwoord 'eens' of 'helemaal eens'). Er is bovendien een significant verschil tussen de optie 'helemaal eens' en de overige antwoordmogelijkheden. Zie **Figuur 4.1.3** voor een grafische weergave.

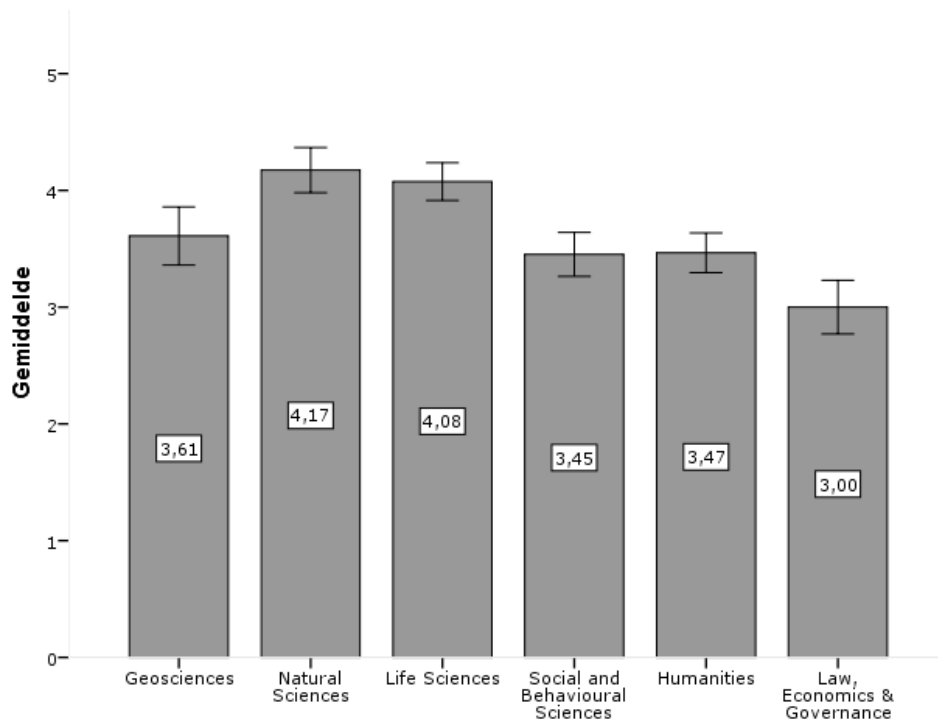

Figuur 4.1.3 Verhouding van de gegeven antwoorden op de stelling 'De voertaal (Engels of Nederlands) van masteropleidingen heeft geen rol gespeeld in de keuze voor mijn huidige masteropleiding' (N=1386, 95% betrouwbaarheidsinterval).

Er bleek een zwak verband te zijn tussen de eerste en tweede stelling. In lichte mate gold dat hoe meer keuze studenten hadden in de voertaal van hun master, hoe meer de taal een rol heeft gespeeld in hun masterkeuze.² Wanneer de resultaten voor de rol van de voertaal per Graduate School worden bekeken, blijken wel significante verschillen tussen de Graduate Schools. Bij Natural Sciences en Life Sciences heeft de voertaal significant een kleiner rol gespeeld dan bij de andere Graduate Schools. Bij Law, Economics & Governance heeft de taal significant een grotere rol gespeeld dan bij de andere Graduate Schools.³ Zie **Figuur 4.1.4** voor een grafische weergave.

² Pearson $r = -.11$, $p = .00$

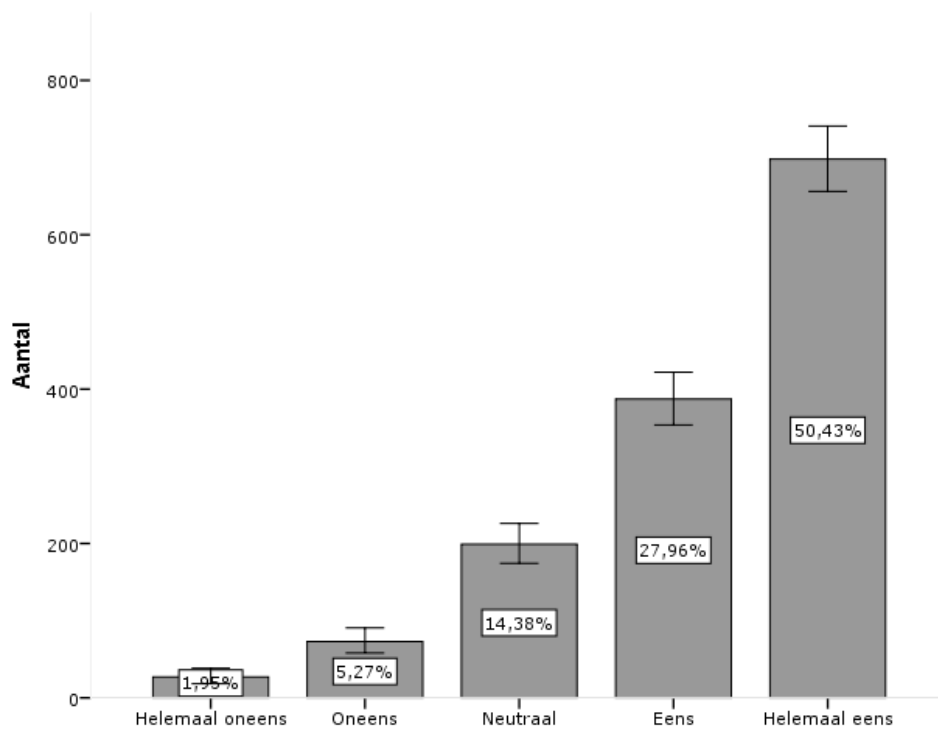
³ Oneway-ANOVA: $F(5,1412) = 18.25$, $p = .00$ met Games Howell post hoc analyse.

Figuur 4.1.4 Gemiddelde per Graduate School op de stelling 'De voertaal (Engels of Nederlands) van masteropleidingen heeft geen rol gespeeld in de keuze voor mijn huidige masteropleiding'. Scoreverdeling: 1 = helemaal oneens, 2 = oneens, 3 = neutraal, 4 = eens, 5 = helemaal eens (N=1386, 95% betrouwbaarheidsinterval).

Tevredenheid keuzevrijheid

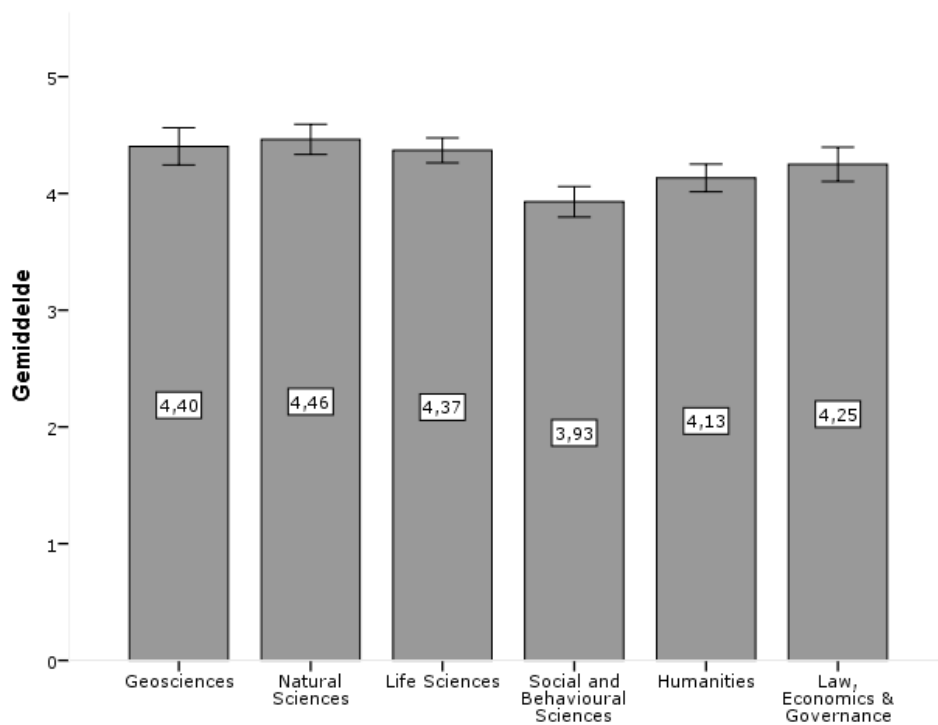
Ten derde is gevraagd naar de mening van studenten over de keuzevrijheid die zij hadden met betrekking tot hun master. Over deze keuzevrijheid oordelen studenten positief; 78,39% was 'eens' of 'helemaal eens', slechts 7,22% heeft een negatief oordeel gegeven. Zie **Figuur 4.1.5** voor een grafische weergave.

Figuur 4.1.5 Verhouding van de gegeven antwoorden op de stelling 'Ik vind het goed dat mijn masteropleiding wordt aangeboden in zijn huidige voertaal (Engels of Nederlands) en niet in een andere taal' (N=1384, 95% betrouwbaarheidsinterval).

Van de Graduate Schools beoordeelden Geosciences, Natural Sciences en Life Sciences de stelling significant positiever dan Social and Behavioural Sciences en Humanities. Law, Economics & Governance bevindt zich hier tussenin.⁴ Zie **Figuur 4.1.6** voor een grafische weergave.

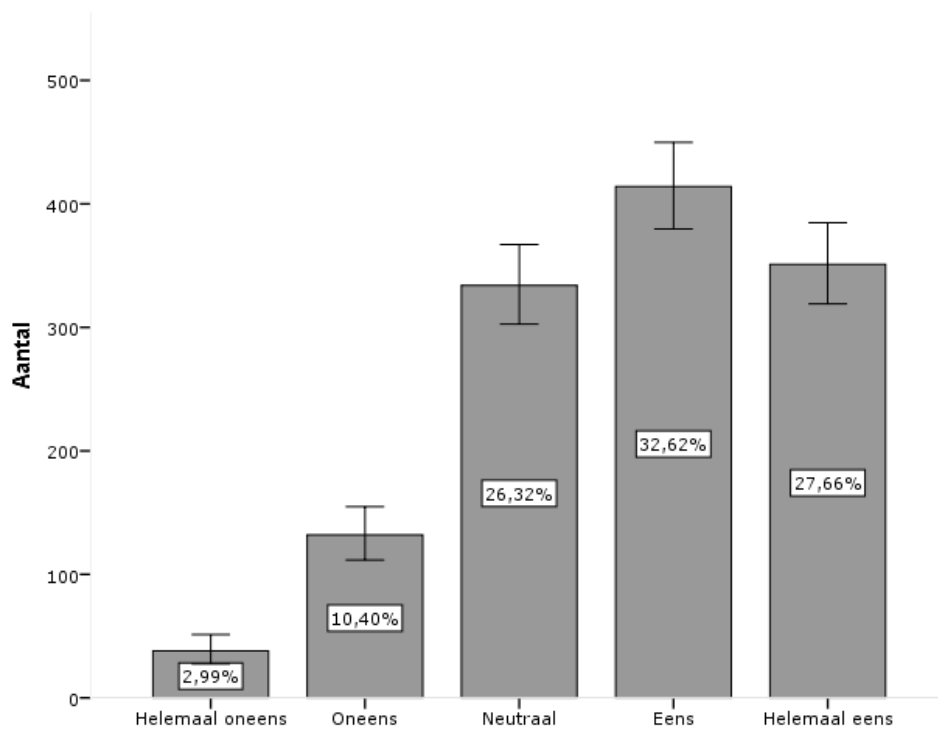
⁴ Oneway-ANOVA: $F(5,1412) = 9.29$, $p=.00$ met Games Howell post hoc analyse.

Figuur 4.1.6 Gemiddelde per Graduate School op de stelling 'Ik vind het goed dat mijn masteropleiding wordt aangeboden in zijn huidige voertaal (Engels of Nederlands) en niet in een andere taal'. Scoreverdeling: 1 = helemaal oneens, 2 = oneens, 3 = neutraal, 4 = eens, 5 = helemaal eens (N=1384, 95% betrouwbaarheidsinterval).

Tevredenheid keuzevrijheid masteraanbod

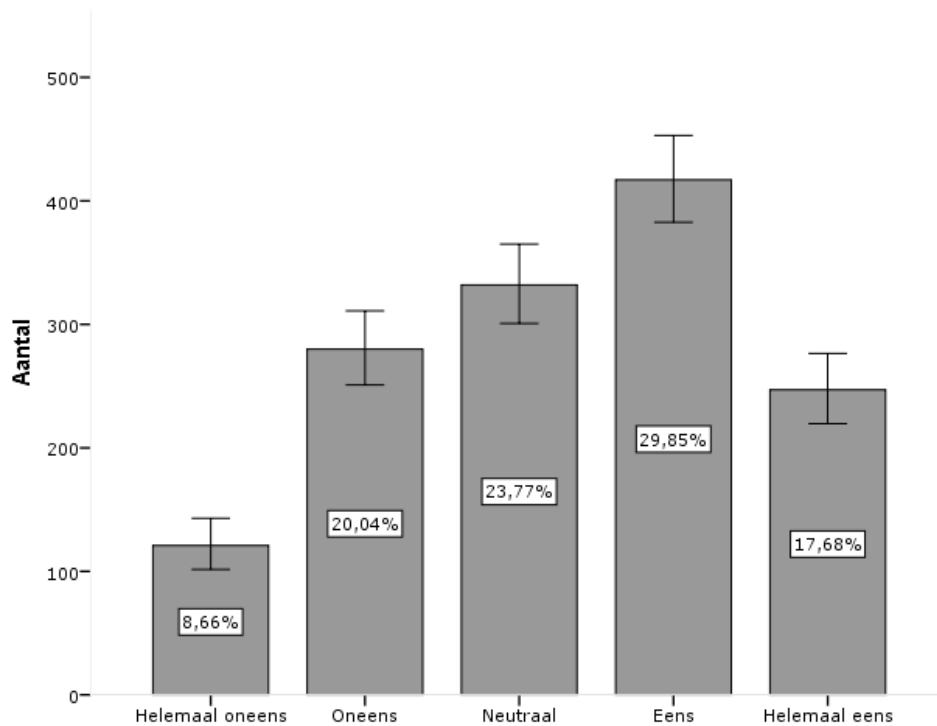
Als vervolg op de derde stelling is de tevredenheid over de keuzevrijheid van voertalen binnen het hele masteraanbod gepeild. Hierop is een gevarieerder antwoord gegeven, waarbij 60,28% van de studenten het 'eens' of 'helemaal eens' was met de stelling. Zie **Figuur 4.1.7** voor een grafische weergave.

Figuur 4.1.7 Verhouding van de gegeven antwoorden op de stelling 'Ik ben tevreden met de nu beschikbare keuzevrijheid van voertalen (Engels of Nederlands) binnen het masteraanbod' (N=1269, 95% betrouwbaarheidsinterval).

Keuzevrijheid masteraanbod

Vervolgens is bekeken of studenten vinden dat studenten in het algemeen de keuze moeten hebben voor een Nederlands- of Engelstalige masteropleiding. De masterstudenten hebben hierop een wisselend antwoord gegeven, waarbij meer studenten het 'eens' of 'helemaal eens' zijn (47,53%) dan 'oneens' of 'helemaal oneens' (28,70%). Zie **Figuur 4.1.8** voor een grafische weergave.

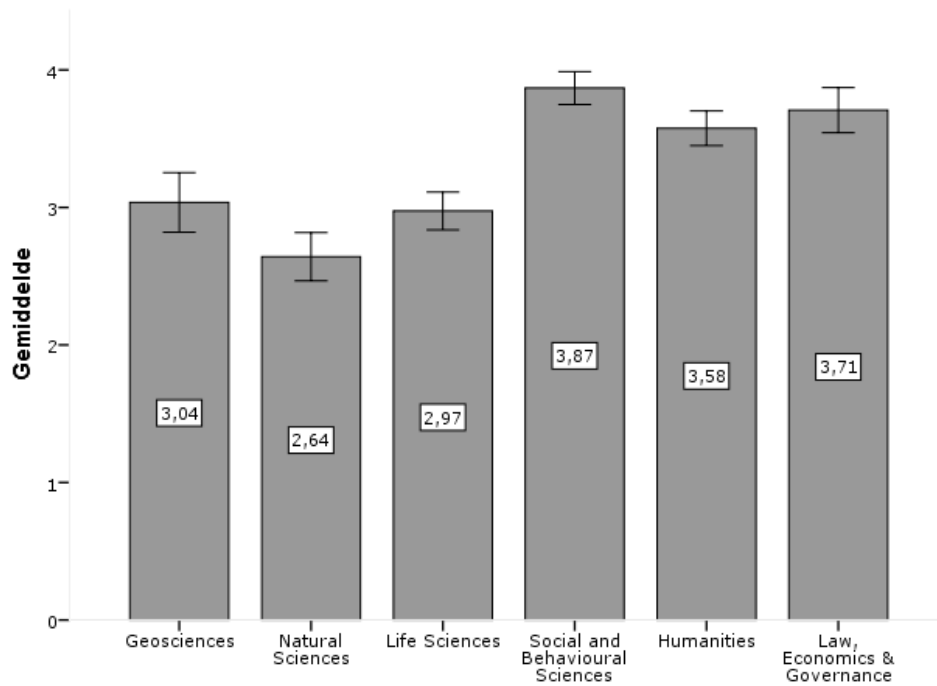

Figuur 4.1.8 Verhouding van de gegeven antwoorden op de stelling 'Ik vind het in het algemeen belangrijk dat studenten een keuze hebben in de voertaal (Engels of Nederlands) van hun master' (N=1397, 95% betrouwbaarheidsinterval).

Er is een enigszins positief verband te vinden tussen de resultaten op deze stelling en de keuzevrijheid in voertaal die studenten hadden voor hun masteropleiding. Hoe meer keuze studenten hebben, hoe meer ze vinden dat studenten in het algemeen een keuze moeten hebben.⁵ Dit wordt bevestigd wanneer de gemiddelden van de Graduate Schools worden vergeleken. De Graduate Schools met de minste keuzevrijheid in voertaal (Geosciences, Natural Sciences en Life Sciences) beoordelen het belang significant lager dan de Graduate Schools met meer keuzevrijheid (Social and Behavioural Sciences, Humanities en Law, Economics & Governance). Daarbij scoort Natural Sciences (als Graduate School met de minste keuzevrijheid) ook nog significant lager dan Geosciences en Life Sciences.⁶ Zie **Figuur 4.1.9** voor een grafische weergave.

⁵ Pearson $r=.20$, $p=.00$

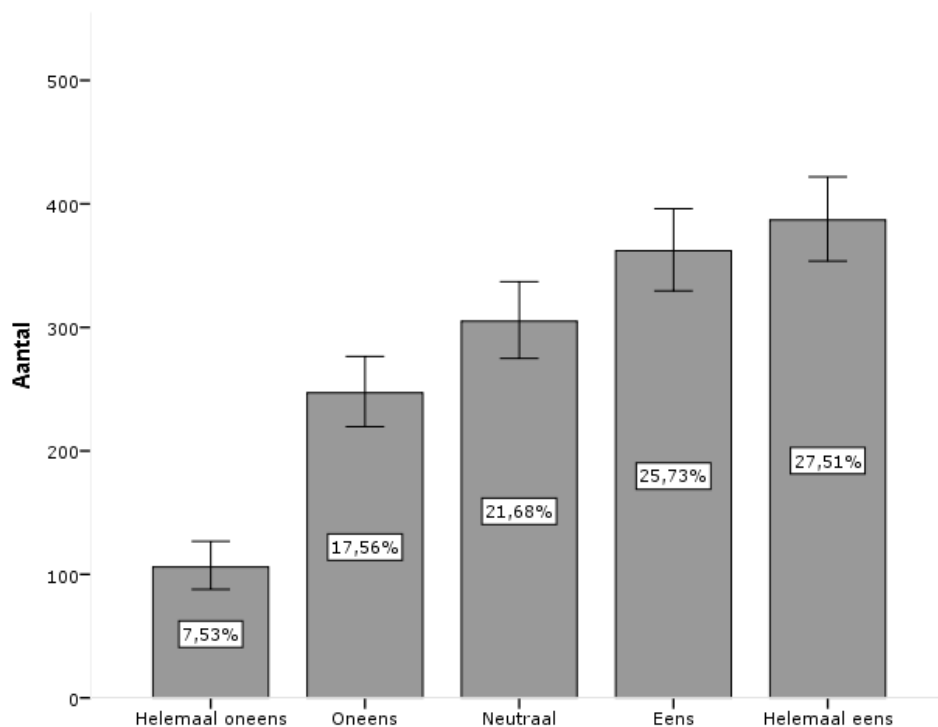
⁶ Oneway-ANOVA: $F=(5,1412) = 38.28$, $p=.00$ met Games Howell post hoc analyse.

Figuur 4.1.9 Gemiddelde per Graduate School op de stelling 'Ik vind het in het algemeen belangrijk dat studenten een keuze hebben in de voertaal (Engels of Nederlands) van hun master'. Scoreverdeling: 1 = helemaal oneens, 2 = oneens, 3 = neutraal, 4 = eens, 5 = helemaal eens (N=1397, 95% betrouwbaarheidsinterval).

Zoveel mogelijk Engels

Met het oog op de toenemende verengelsing is gevraagd of studenten vinden dat masteropleidingen zoveel mogelijk in het Engels moeten worden aangeboden. Een nipte meerderheid van 53,24% is het hiermee eens (antwoord 'eens' of 'helemaal eens'). 25,09% van de studenten is het hier niet mee eens (antwoord 'oneens' of 'helemaal oneens'). Zie **Figuur 4.1.10** voor een grafische weergave.

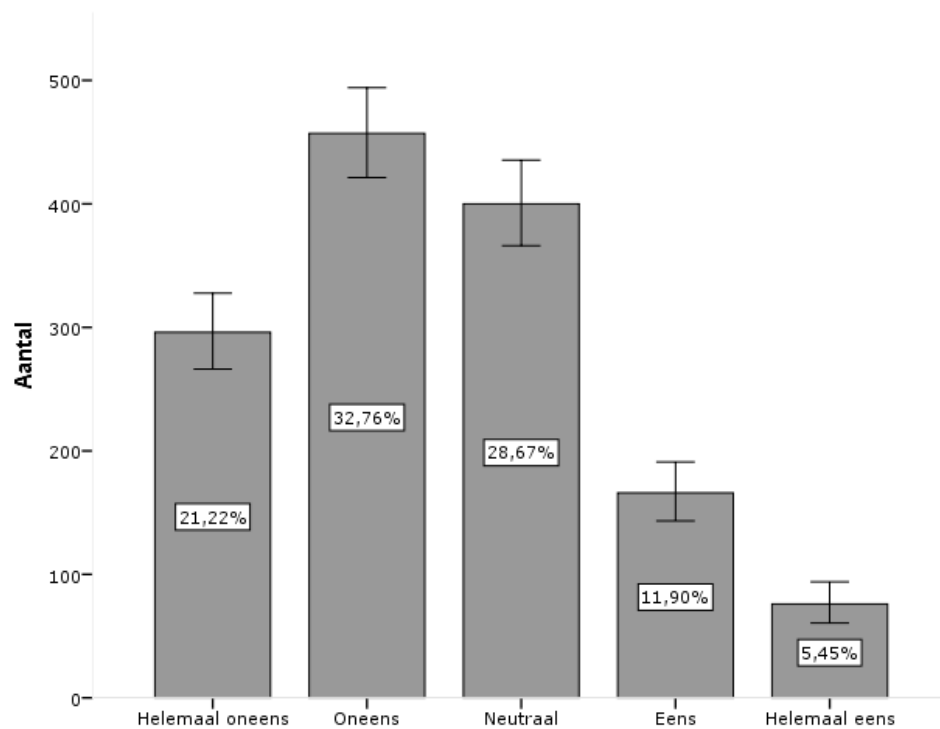
Figuur 4.1.10 Verhouding van de gegeven antwoorden op de stelling 'Ik vind het belangrijk dat masteropleidingen in het algemeen zoveel mogelijk met Engels als voertaal worden aangeboden' (N=1407, 95% betrouwbaarheidsinterval).

Voor deze stelling is bekeken of er een verband is met de hoeveelheid Engelstalige onderdelen die studenten in hun master hebben. De studenten hebben moeten invullen hoeveel procent van hun hoorcolleges, werkgroepen, literatuur, schrijfp opdrachten en presentatieopdrachten in het Engels worden aangeboden. Zie **Figuur 4.1.11** in **Bijlage 2** voor een grafische weergave per Graduate School. Er blijkt een sterk verband te zijn tussen deze stelling en de Engelstalige onderdelen; hoe meer Engelstalige onderdelen studenten hebben in hun master, hoe meer ze vinden dat masteropleidingen zoveel mogelijk in het Engels moeten worden aangeboden.⁷

Zoveel mogelijk Nederlands

Ter controle van de stelling over zoveel mogelijk Engelstalige masters is gevraagd of masters zoveel mogelijk in het Nederlands moeten worden aangeboden. Hierbij is een tegengesteld beeld te zien; 53,98% van de studenten is het oneens (antwoord 'oneens' of 'helemaal oneens') en 17,35% is het eens (antwoord 'eens' of 'helemaal eens'). Zie **Figuur 4.1.12** voor een grafische weergave.

⁷ Pearson $r=.45$, $p=.00$

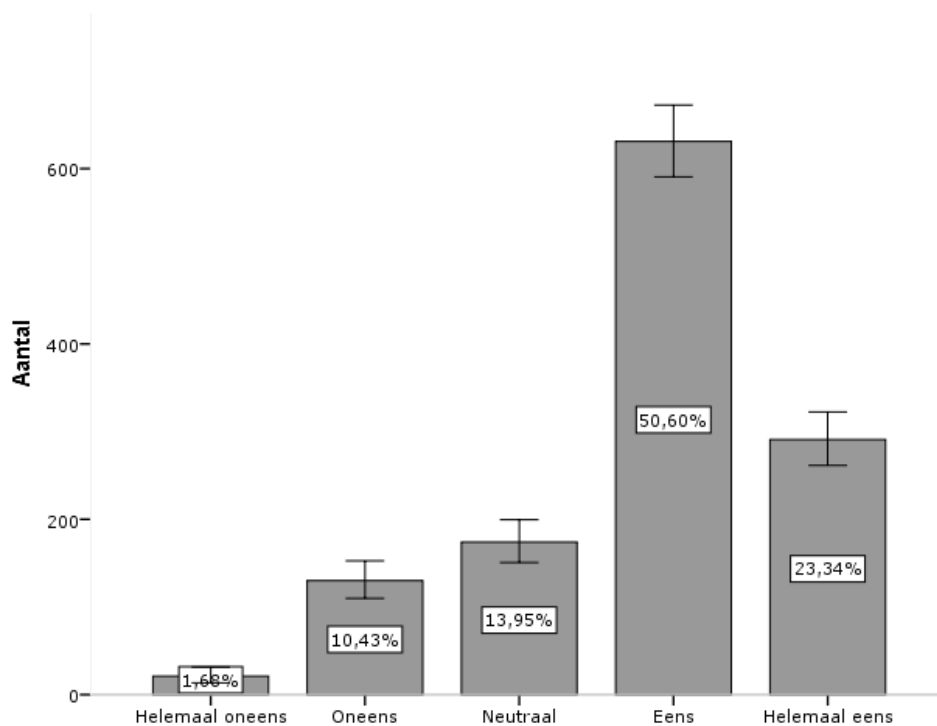
Figuur 4.1.12 Verhouding van de gegeven antwoorden op de stelling 'Ik vind het belangrijk dat masteropleidingen in het algemeen zoveel mogelijk met Nederlands als voertaal worden aangeboden' (N=1395, 95% betrouwbaarheidsinterval).

4.2 Taalvaardigheden docenten

De tweede onderzoeksvraag was hoe masterstudenten de Engels taalvaardigheden van de docenten in het masteronderwijs beoordelen. Ter beantwoording van deze vraag zijn drie stellingen voorgelegd met betrekking tot de invloed van de Engelse taalvaardigheden op het onderwijs.

Overbrengen cursusstof

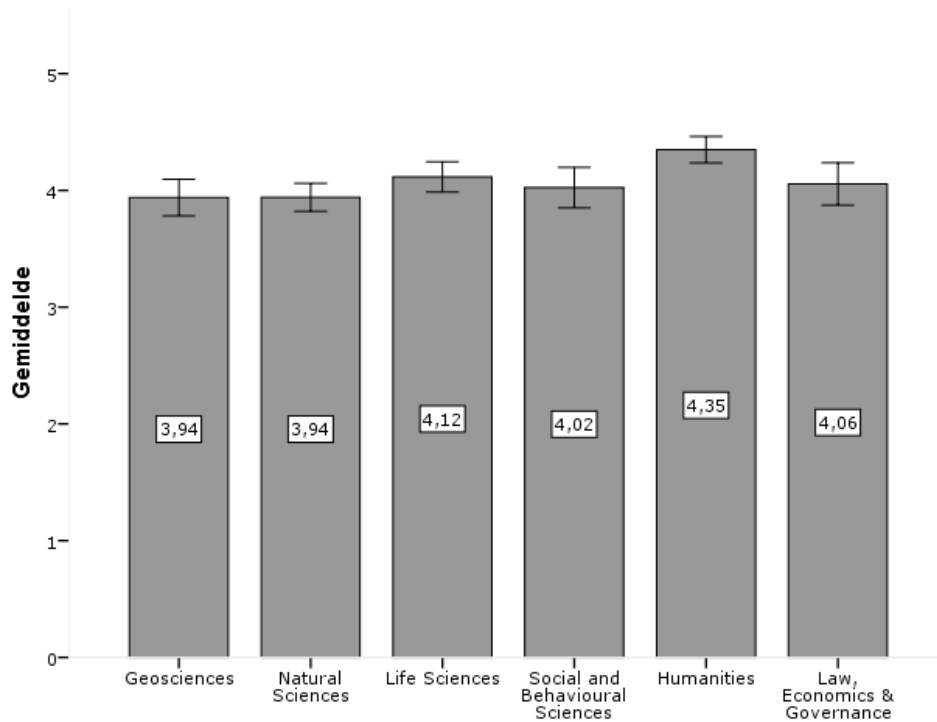
In de eerste plaats is gevraagd naar de Engelse taalvaardigheden van docenten in relatie tot de cursusstof die ze over dienen te brengen op de masterstudenten; zijn deze vaardigheden voldoende? Deze stelling is positief beantwoord door 73,94% van de studenten (antwoord 'eens' of 'helemaal eens'). 12,11% van de studenten acht de taalvaardigheden van docenten echter onvoldoende. Zie **Figuur 4.2.1** voor een grafische weergave.

Figuur 4.2.1 Verhouding van de gegeven antwoorden op de stelling 'De docenten in mijn masteropleiding hebben voldoende Engelse taalvaardigheden om de cursusstof goed op mij over te brengen' (N=1247, 95% betrouwbaarheidsinterval).

Voor de afzonderlijke Graduate Schools zijn er voor deze stelling weinig verschillen te vinden. Bij Humanities is het antwoord iets positiever, maar niet met alle Graduate Schools is hiervoor een significant verschil te vinden.⁸ Zie **Figuur 4.2.2** voor een grafische weergave.

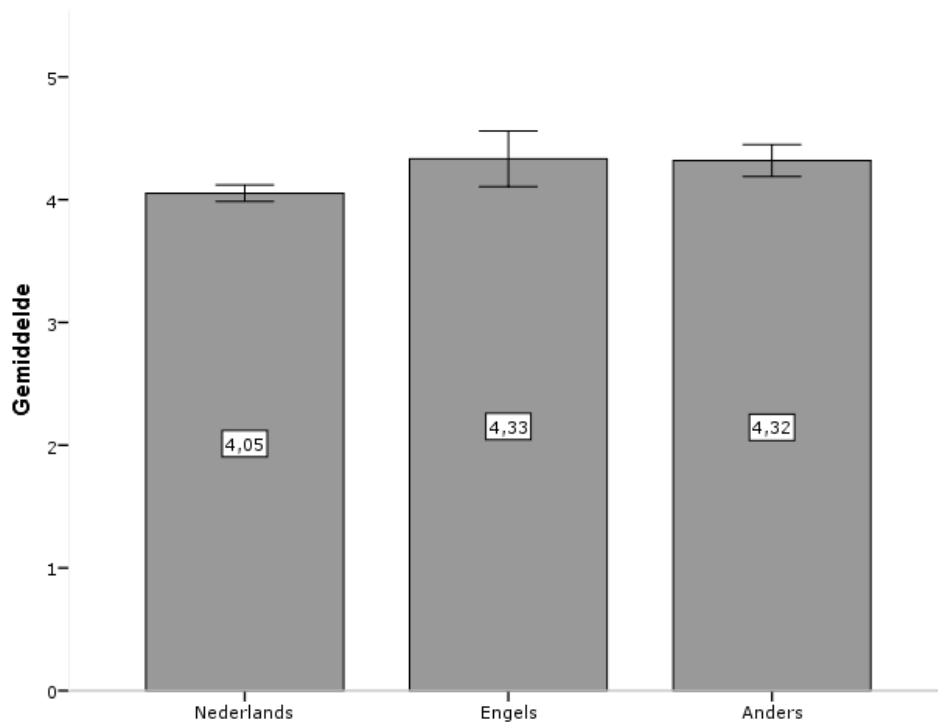
⁸ Oneway-ANOVA: $F(5,1412) = 4.85$, $p = .00$ met Games Howell post hoc analyse.

Figuur 4.2.2 Gemiddelde per Graduate School op de stelling 'De docenten in mijn masteropleiding hebben voldoende Engelse taalvaardigheden om de cursusstof goed op mij over te brengen'. Scoreverdeling: 1 = helemaal oneens, 2 = oneens, 3 = neutraal, 4 = eens, 5 = helemaal eens (N=1247, 95% betrouwbaarheidsinterval).

Naast Graduate Schools is bij deze stelling ook gekeken naar de moedertaal van de masterstudenten. Hierbij is een onderscheid gemaakt naar Nederlands, Engels en een andere moedertaal. De groepen verschillen onderling van grootte; 1186 studenten hebben Nederlands als moedertaal, 48 studenten Engels en 185 studenten een andere moedertaal. De groep met een andere moedertaal dan Nederlands is significant positiever op de stelling dan studenten met Nederlands als moedertaal.⁹ Zie **Figuur 4.2.3** voor een grafische weergave.

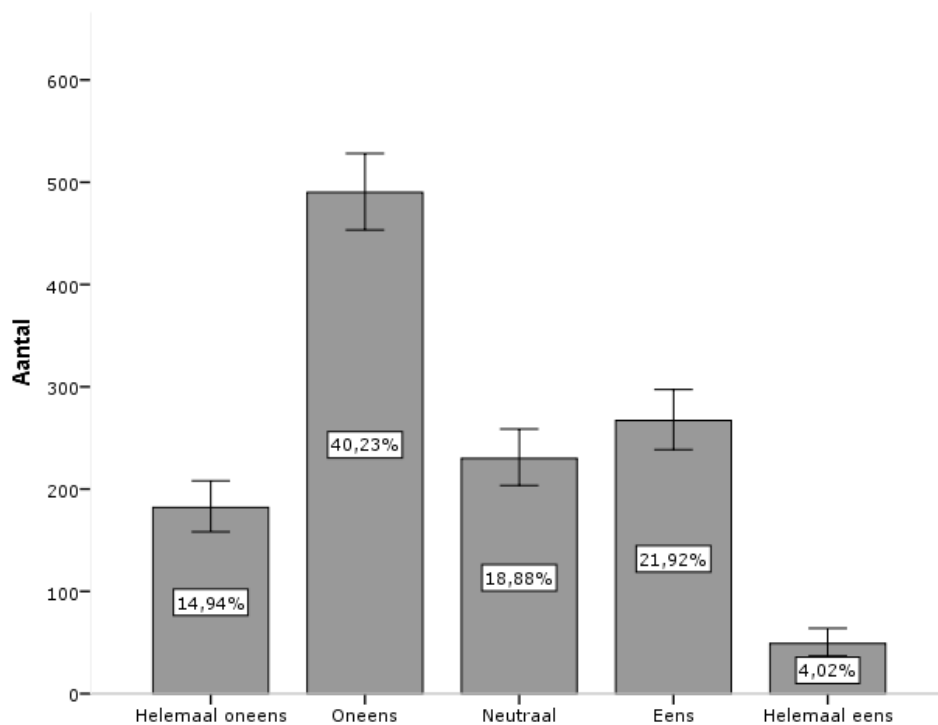
⁹ Oneway-ANOVA: $F(2,1416) = 5.43, p=.00$ met Games Howell post hoc analyse.

Figuur 4.2.3 Gemiddelde per moedertaal op de stelling 'De docenten in mijn masteropleiding hebben voldoende Engelse taalvaardigheden om de cursusstof goed op mij over te brengen'. Scoreverdeling: 1 = helemaal oneens, 2 = oneens, 3 = neutraal, 4 = eens, 5 = helemaal eens (N=1247, 95% betrouwbaarheidsinterval).

Afleiden van inhoud

In de tweede plaats is gekeken of de Engelse taalvaardigheden van docenten afleiden van de inhoud van de cursusstof. 55,17% van de masterstudenten vond dat hier geen sprake van is (antwoord 'oneens' of 'helemaal oneens'). 25,94% van de masterstudenten vond dat taalvaardigheden wel afleiden van de inhoud (antwoord 'eens' of 'helemaal eens'). De uitkomst is overwegend positief, maar wel aanzienlijk minder positief dan bij de eerste stelling. Zie **Figuur 4.2.4** voor een grafische weergave.

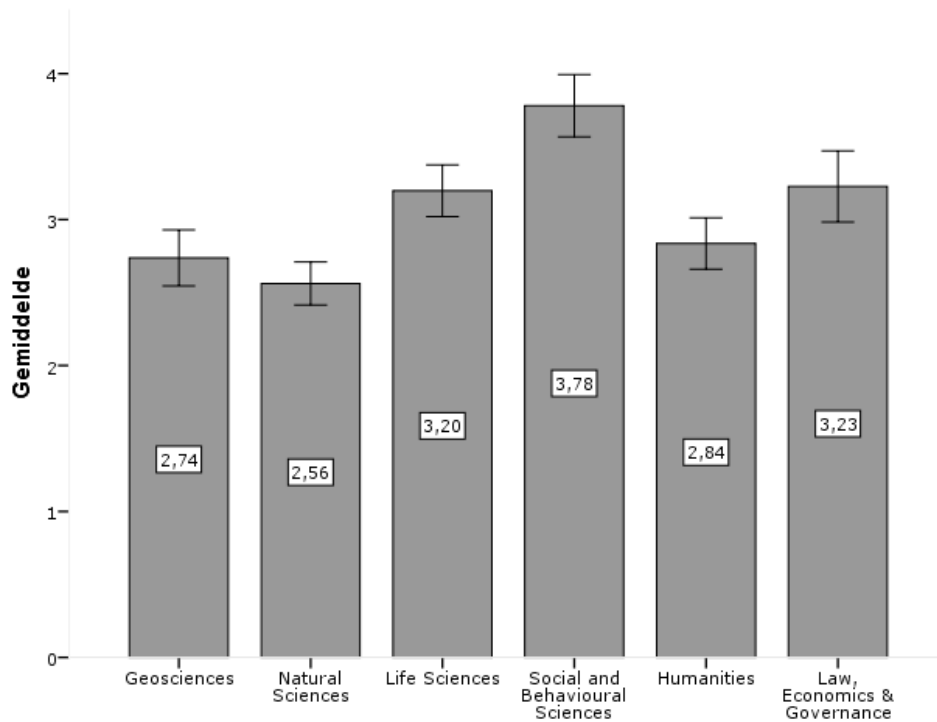

Figuur 4.2.4 Verhouding van de gegeven antwoorden op de stelling 'De Engelse taalvaardigheden van docenten leiden mij tijdens college af van de inhoud van de stof' (N=1218, 95% betrouwbaarheidsinterval).

Tussen de eerste en tweede stelling blijkt een zwak verband aanwezig te zijn. In lichte mate geldt dat hoe meer tevreden studenten zijn met het overbrengen van de cursusstof, hoe meer ze vinden dat Engelse taalvaardigheden afleiden van de inhoud.¹⁰ Door de studenten van de verschillende Graduate Schools is wisselend gereageerd op de tweede stelling over afleiden van de inhoud. Bij Social and Behavioural Sciences vonden significant meer studenten de Engelse taalvaardigheden afleiden dan bij de meeste andere Graduate Schools (behalve Law, Economics & Governance). Voor Geosciences en Natural Sciences was dit veel minder het geval, zij verschillen significant met drie van de vier andere Graduate Schools (alleen Humanities niet).¹¹ Zie **Figuur 4.2.5** voor een grafische weergave.

¹⁰ Pearson $r=.11$, $p=.00$

¹¹ Oneway-ANOVA: $F(5,1412) = 19.29$, $p=.00$ met Games Howell post hoc analyse.

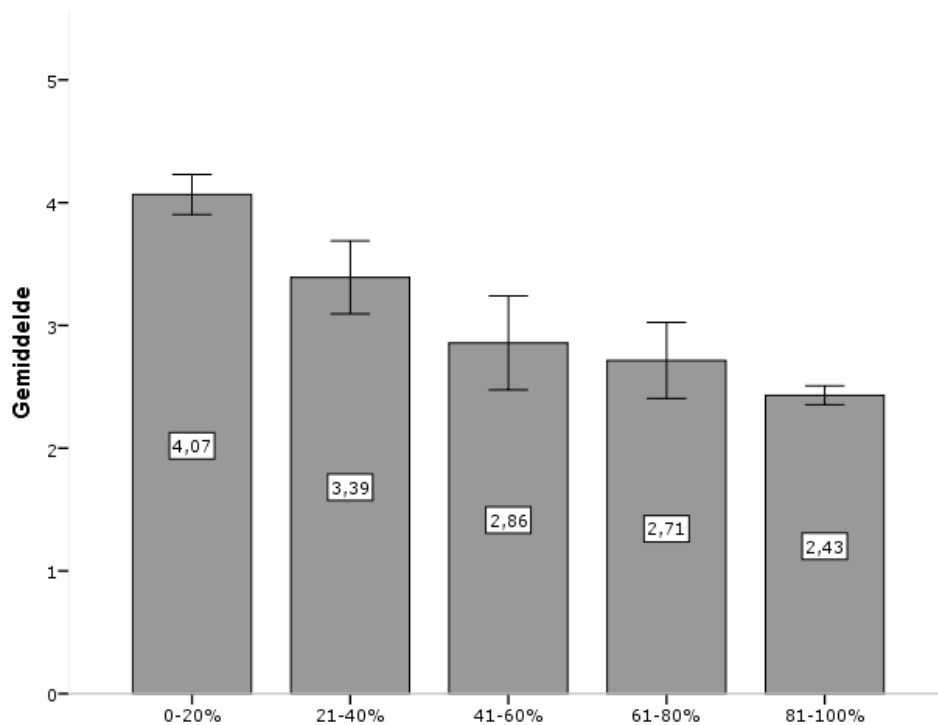

Figuur 4.2.5 Gemiddelde per Graduate School op de stelling 'De Engelse taalvaardigheden van docenten leiden mij tijdens college af van de inhoud van de stof'. Scoreverdeling: 1 = helemaal oneens, 2 = oneens, 3 = neutraal, 4 = eens, 5 = helemaal eens (N=1218, 95% betrouwbaarheidsinterval).

Daarnaast bleek er ook een verband te zijn tussen de hoeveelheid Engelstalige hoorcolleges die studenten hebben en de manier waarop ze deze stelling beoordeelden. Hoe meer Engelstalige hoorcolleges, hoe minder studenten de Engelse taalvaardigheden vinden afleiden.¹² De studenten die maximaal 20% Engelstalige hoorcolleges hadden, waren het significant meer eens met de stelling.¹³ Zie **Figuur 4.2.6** voor een grafische weergave.

¹² Pearson $r = -.43$, $p = .00$

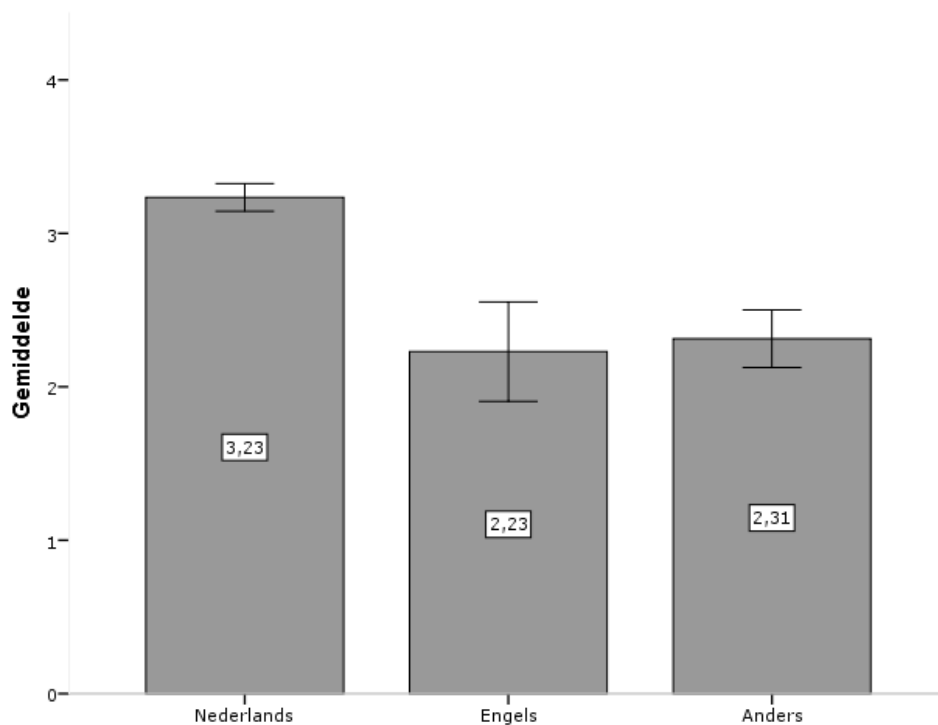
¹³ Oneway-ANOVA: $F(5,1412) = 83.25$, $p = .00$ met Games Howell post hoc analyse.

Figuur 4.2.6 Gemiddelde per percentage Engelstalige Hoorcolleges op de stelling 'De Engelse taalvaardigheden van docenten leiden mij tijdens college af van de inhoud van de stof'. Scoreverdeling: 1 = helemaal oneens, 2 = oneens, 3 = neutraal, 4 = eens, 5 = helemaal eens (N=1218, 95% betrouwbaarheidsinterval).

Studenten met Nederlands als moedertaal vinden meer dat de taalvaardigheden van docenten afleiden. Er is een significant verschil tussen deze groep en de andere moedertalen.¹⁴ Zie **Figuur 4.2.7** voor een grafische weergave.

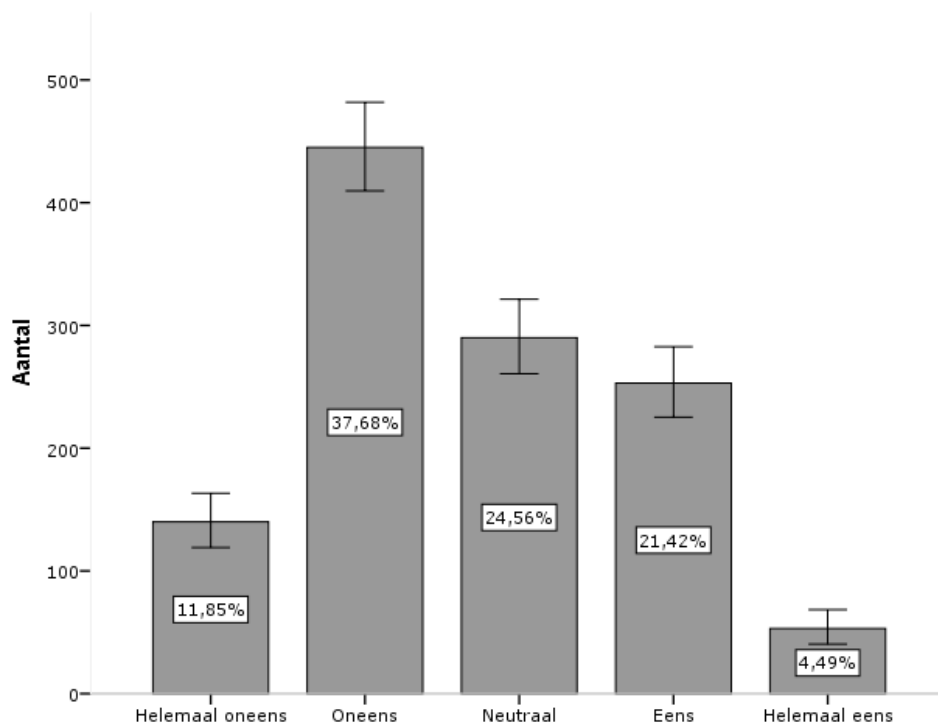
¹⁴ Oneway-ANOVA: $F(2,1416) = 36.74$, $p=.00$ met Games Howell post hoc analyse.

Figuur 4.2.7 Gemiddelde per moedertaal op de stelling 'De Engelse taalvaardigheden van docenten leiden mij tijdens college af van de inhoud van de stof'. Scoreverdeling: 1 = helemaal oneens, 2 = oneens, 3 = neutraal, 4 = eens, 5 = helemaal eens (N=1218, 95% betrouwbaarheidsinterval).

Didactische vaardigheden

Tot slot is de vraag voorgelegd of Engelse taalvaardigheden van de docent meer invloed hebben op de kwaliteit van het onderwijs dan zijn of haar didactische vaardigheden. De helft van de studenten (49,53%) vond de didactische vaardigheden van de docent belangrijker (antwoord 'oneens' of 'helemaal oneens'). Een kwart van de studenten (25,91%) vond de Engelse taalvaardigheden belangrijker. Zie **Figuur 4.2.8** voor een grafische weergave.

Figuur 4.2.8 Verhouding van de gegeven antwoorden op de stelling 'De kwaliteit van mijn Engelstalige colleges is meer afhankelijk van de Engelse taalvaardigheden van de docent dan van zijn didactische vaardigheden' (N=1181, 95% betrouwbaarheidsinterval).

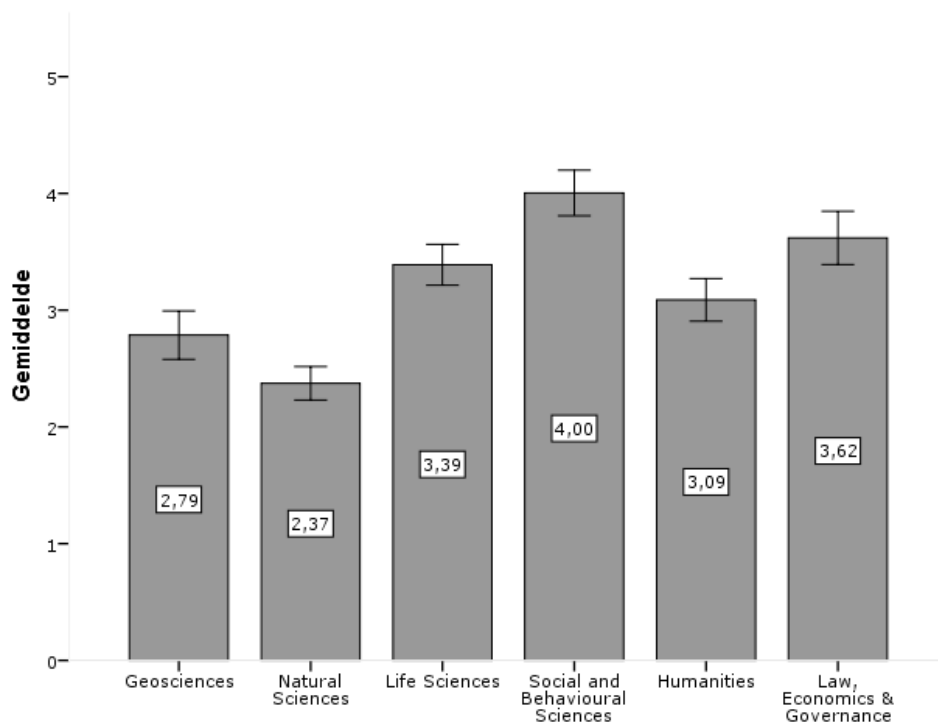
Ook tussen de eerste en derde stelling bestaat een zwak verband. In beperkte mate geldt dat de studenten die de Engelse taalvaardigheden voldoende achten, de Engelstalige colleges meer afhankelijk achten van Engelse taalvaardigheden dan didactische vaardigheden.¹⁵ Tussen de tweede en derde stelling bestaat wel een sterk verband. Hoe meer studenten worden afgeleid van de Engelse taalvaardigheden, hoe belangrijker ze de Engelse taalvaardigheden beoordelen voor de kwaliteit van de Engelstalige colleges.¹⁶

Bekeken per Graduate School zijn er voor de derde stelling grote verschillen te zien. De studenten Social and Behavioural Sciences vonden de Engelse taalvaardigheden aanzienlijk belangrijker dan andere Graduate Schools (behalve ten opzichte van Law, Economics & Governance). Natural Sciences vond dit significant minder belangrijk dan de andere Graduate Schools.¹⁷ Zie **Figuur 4.2.9** voor een grafische weergave.

¹⁵ Pearson $r=.19$, $p=.00$

¹⁶ Pearson $r=.70$, $p=.00$

¹⁷ Oneway-ANOVA: $F(5,1412) = 33.16$, $p=.00$ met Games Howell post hoc analyse.

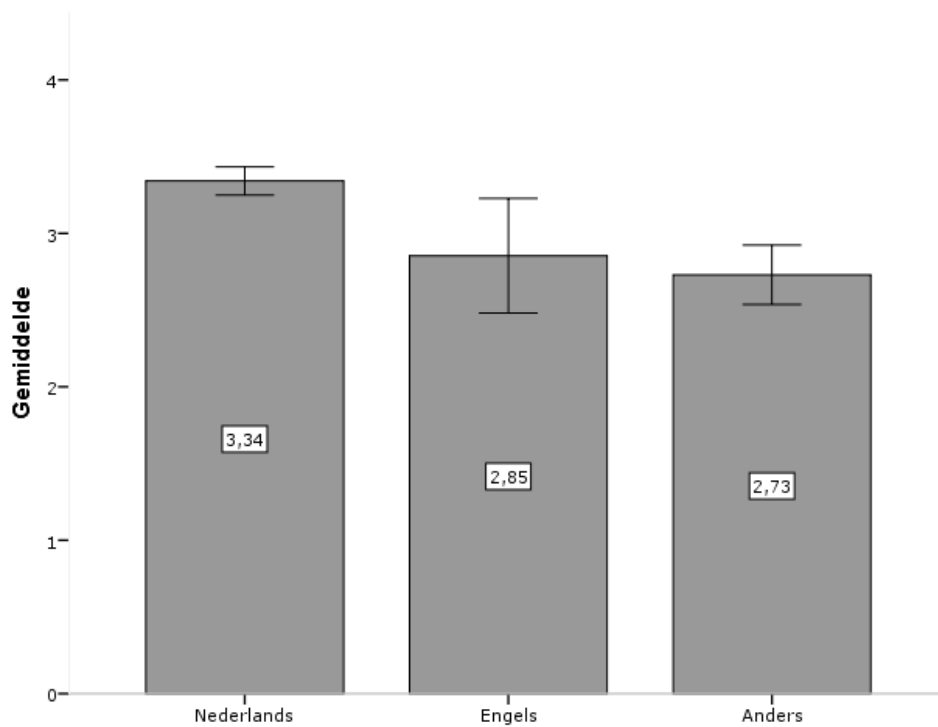
Figuur 4.2.9 Gemiddelde per Graduate School op de stelling 'De kwaliteit van mijn Engelstalige colleges is meer afhankelijk van de Engelse taalvaardigheden van de docent dan van zijn didactische vaardigheden'. Scoreverdeling: 1 = helemaal oneens, 2 = oneens, 3 = neutraal, 4 = eens, 5 = helemaal eens (N=1181, 95% betrouwbaarheidsinterval).

Ook voor deze stelling bleek er een sterk verband te zijn tussen de hoeveelheid Engelstalige hoorcolleges die studenten hebben en de manier waarop ze deze stelling beoordeelden. Hoe meer Engelstalige hoorcolleges, hoe minder de kwaliteit van colleges afhankelijk is van Engelse taalvaardigheden.¹⁸

Net als bij de andere twee stellingen blijkt er een significant verschil tussen studenten met een Nederlandse moedertaal en studenten met een andere moedertaal. Nederlandse studenten vinden Engelse taalvaardigheden significant belangrijker.¹⁹ Zie **Figuur 4.2.10** voor een grafische weergave.

¹⁸ Pearson $r = -.51$, $p = .00$

¹⁹ Oneway-ANOVA: $F(2,1416) = 13.85$, $p = .00$ met Games Howell post hoc analyse.

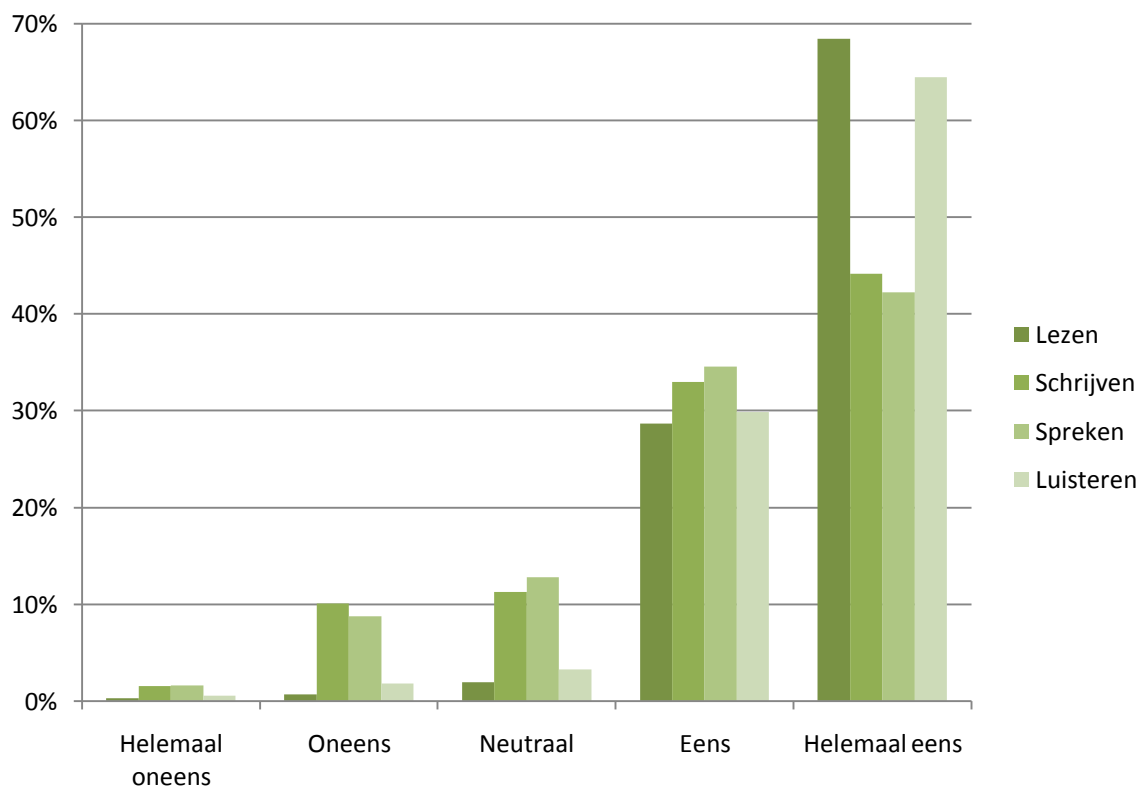
Figuur 4.2.10 Gemiddelde per moedertaal op de stelling 'De kwaliteit van mijn Engelstalige colleges is meer afhankelijk van de Engelse taalvaardigheden van de docent dan van zijn didactische vaardigheden'. Scoreverdeling: 1 = helemaal oneens, 2 = oneens, 3 = neutraal, 4 = eens, 5 = helemaal eens (N=1181, 95% betrouwbaarheidsinterval).

4.3 Taalvaardigheden studenten

De derde en laatste onderzoeksvraag betreft de vraag hoe masterstudenten hun eigen Engelse taalvaardigheden beoordelen. Om dit te beoordelen is gevraagd naar een aantal specifieke taalvaardigheden van studenten en is een viertal stellingen voorgelegd.

Toereikendheid Engelse taalvaardigheden

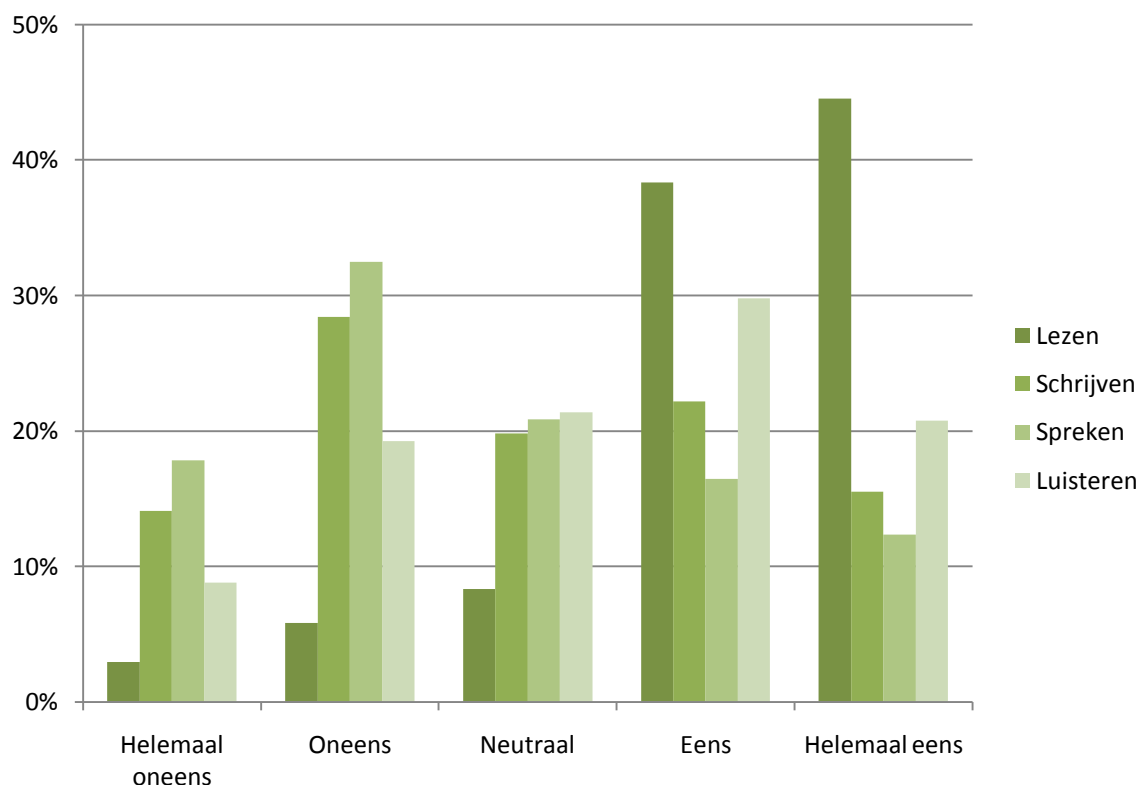
Met betrekking tot de Engelse taalvaardigheden van studenten is eerst gevraagd of deze toereikend zijn voor het volgen van hun masteropleiding. Dit is gedaan voor de afzonderlijke vaardigheden: lezen, schrijven, spreken en luisteren. Vooral voor de vaardigheden lezen en luisteren is de vraag positief beantwoord. Bij lezen was 97,09% het 'eens' of 'helemaal eens' en bij luisteren 94,32%. Op schrijven en spreken is beide iets lager gescoord met 77,10% voor schrijven en 76,81% voor spreken (antwoord 'eens' of 'helemaal eens'). Zie **Figuur 4.3.1** voor een grafische weergave per vaardigheid en **Tabel 4.1** in **Bijlage 2** voor een schematische weergave.

Figuur 4.3.1 Verhouding van de gegeven antwoorden op de stelling 'Mijn Engelse taalvaardigheden zijn toereikend voor het volgen van mijn masteropleiding' voor de vaardigheden lezen (N=1410), schrijven (N=1362), spreken (N=1354) en luisteren (N=1373).

Voorbereiding bachelor

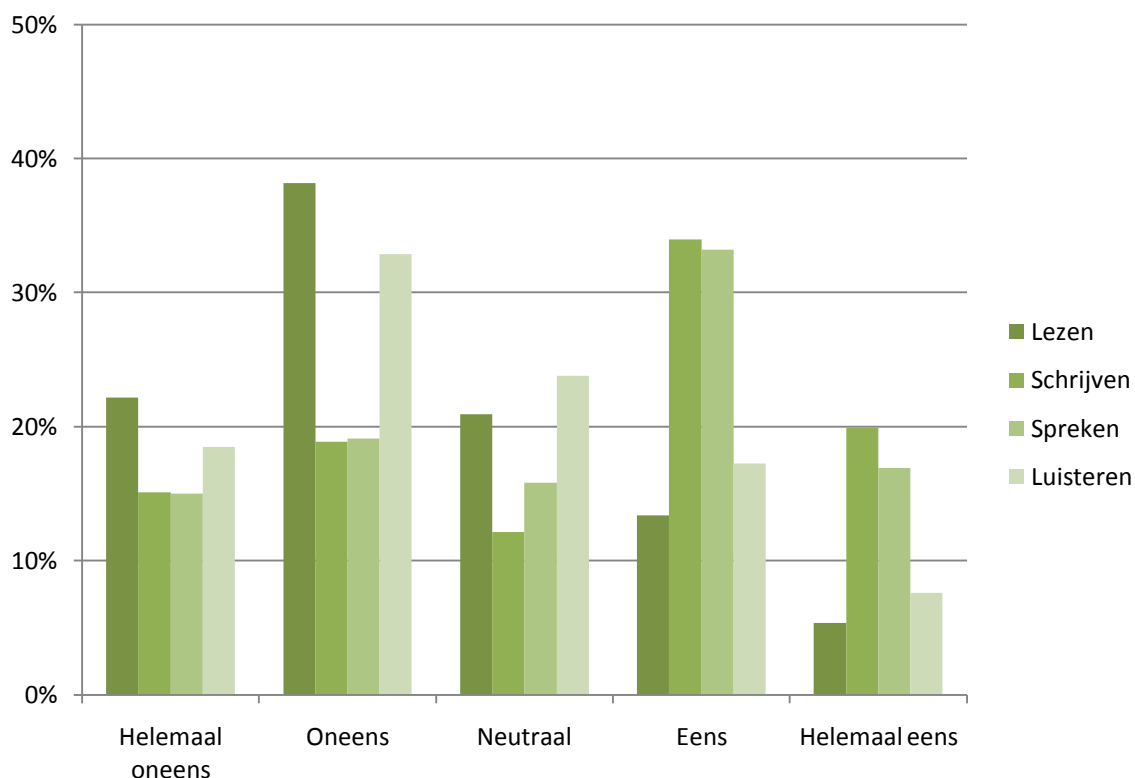
Aan de studenten die een bacheloropleiding aan de Universiteit Utrecht hebben gedaan, is gevraagd of zij in hun bachelor voldoende zijn voorbereid op de benodigde Engelse taalvaardigheden voor hun master. Hierbij is tussen de verschillende vaardigheden (lezen, schrijven, spreken en luisteren) een minder eenduidig beeld te vinden dan bij de vorige stelling. Voor lezen is 82,38% van de studenten voldoende voorbereid (antwoord 'eens' of 'helemaal eens'), voor schrijven en spreken is dit slechts 37,35% en 28,84%. Luisteren bevindt zich hiertussen in met 50,59%. Zie **Figuur 4.3.2** voor een grafische weergave per vaardigheid en **Tabel 4.2** in **Bijlage 2** voor een schematische weergave.

Figuur 4.3.2 Verhouding van de gegeven antwoorden door studenten die een bachelor aan de Universiteit Utrecht hebben gevolgd op de stelling 'Ik ben in mijn bacheloropleiding voldoende voorbereid in de benodigde Engelse taalvaardigheden voor mijn master' voor de vaardigheden lezen (N=876), schrijven (N=838), spreken (N=825) en luisteren (N=842).

Meer begeleiding bachelor

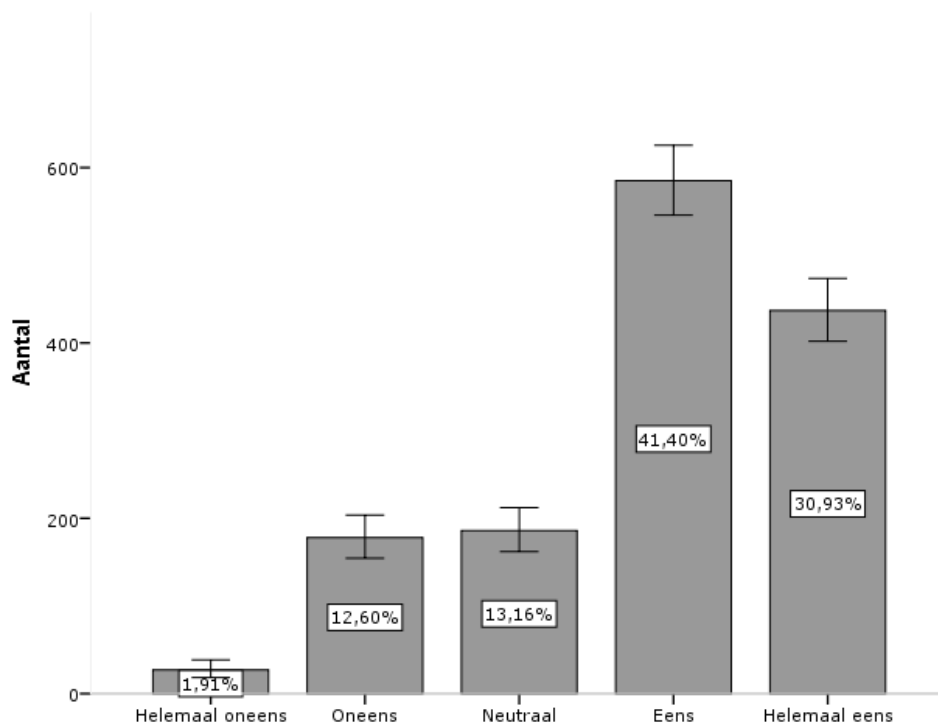
Aan de studenten die een bacheloropleiding aan de Universiteit Utrecht hebben gedaan, is ook de vraag voorgelegd of ze meer begeleiding gehad willen hebben in het verbeteren van hun Engelse taalvaardigheden. Ook hier zijn er verschillende uitkomsten voor de verschillende vaardigheden; bij lezen wilde 60,34% niet meer begeleiding in hun bachelor (antwoord 'oneens' of 'helemaal oneens'). Ook voor luisteren wilden de meeste studenten geen extra begeleiding, namelijk 51,38%. Voor schrijven en spreken wilde een krappe meerderheid echter wel meer begeleiding; 53,89% voor schrijven (antwoord 'eens' of 'helemaal eens') en 50,11% voor spreken. Zie **Figuur 4.3.3** voor een grafische weergave per vaardigheid en **Tabel 4.3** in **Bijlage 2** voor een schematische weergave.

Figuur 4.3.3 Verhouding van de gegeven antwoorden door masterstudenten die een bachelor aan de Universiteit Utrecht hebben gevolgd op de stelling 'Ik had in mijn bacheloropleiding meer begeleiding willen hebben in het verbeteren van mijn Engelse taalvaardigheden' voor de vaardigheden lezen (N=875), schrijven (N=874), spreken (N=874) en luisteren (N=870).

Wetenschappelijk niveau

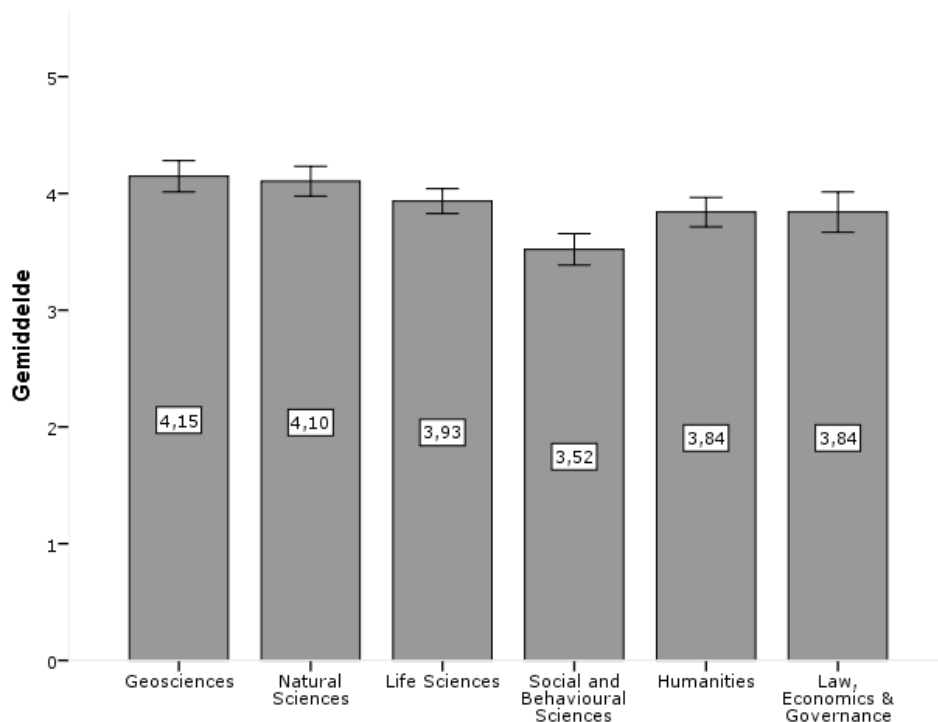
De eerste van de vier losse stellingen omtrent de Engelse taalvaardigheden van studenten bedroeg de vraag of ze de Engelse taal op een wetenschappelijk niveau beheersen. Dit is overwegend positief beantwoord; 72,33% was het 'eens' of 'helemaal eens'. 14,51% kon zich niet vinden in de stelling (antwoord 'oneens' of 'helemaal oneens'). Zie **Figuur 4.3.4** voor een grafische weergave.

Figuur 4.3.4 Verhouding van de gegeven antwoorden op de stelling 'Ik beheers Engelse taalvaardigheden op een wetenschappelijk niveau' (N=1413, 95% betrouwbaarheidsinterval).

Bekeken per Graduate School blijkt dat bij Social and Behavioural Sciences studenten het wetenschappelijk niveau van hun Engelse taalvaardigheden significant lager beoordelen.²⁰ Zie **Figuur 4.3.5** voor een grafische weergave.

²⁰ Oneway-ANOVA: $F(5,1412) = 10.35, p=.00$ met Games Howell post hoc analyse.

Figuur 4.3.5 Gemiddelde per Graduate School op de stelling 'Ik beheers Engelse taalvaardigheden op een wetenschappelijk niveau'. Scoreverdeling: 1 = helemaal oneens, 2 = oneens, 3 = neutraal, 4 = eens, 5 = helemaal eens (N=1413, 95% betrouwbaarheidsinterval).

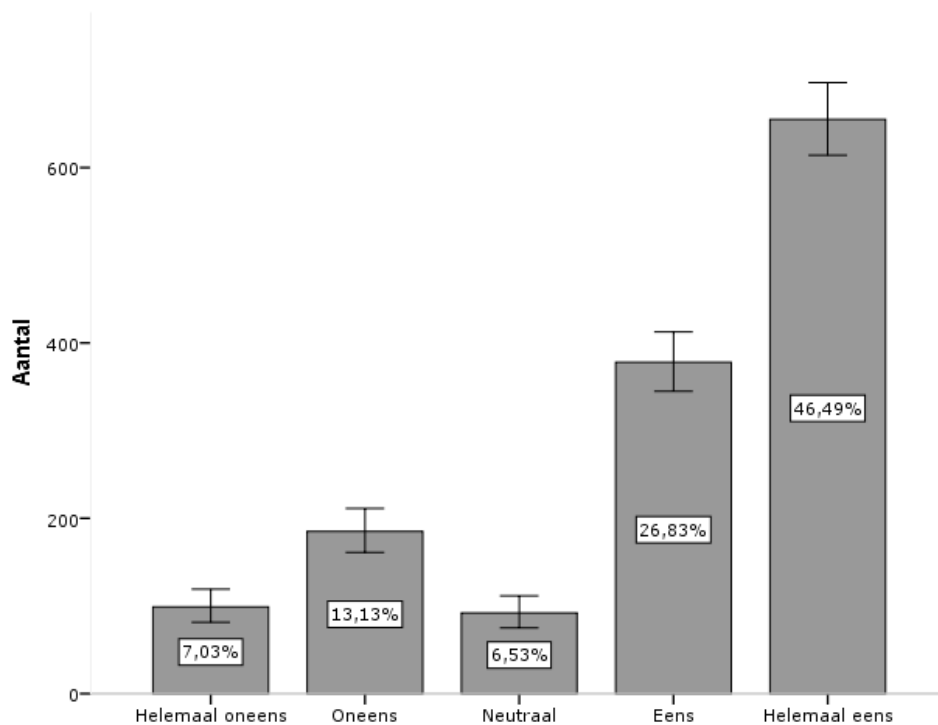
Voor het wetenschappelijk niveau geldt een positief verband met de beoordeling van de afzonderlijke Engelse taalvaardigheden in het eerste onderdeel van deze paragraaf. Dit verband was het sterkst voor de vaardigheid schrijven, gevolgd door spreken.²¹

Masterscriptie

Vervolgens is onderzocht of studenten er bezwaar tegen hebben hun masterscriptie in het Engels te schrijven. 73,32% van de studenten heeft hier geen bezwaar tegen (antwoord 'eens' of 'helemaal eens'). Een minderheid van 20,16% zou dit liever niet doen (antwoord 'oneens' of 'helemaal oneens'). Zie **Figuur 4.3.6** voor een grafische weergave.

²¹ Lezen: Pearson $r=.47$, $p=.00$
Spreken: Pearson $r=.54$, $p=.00$

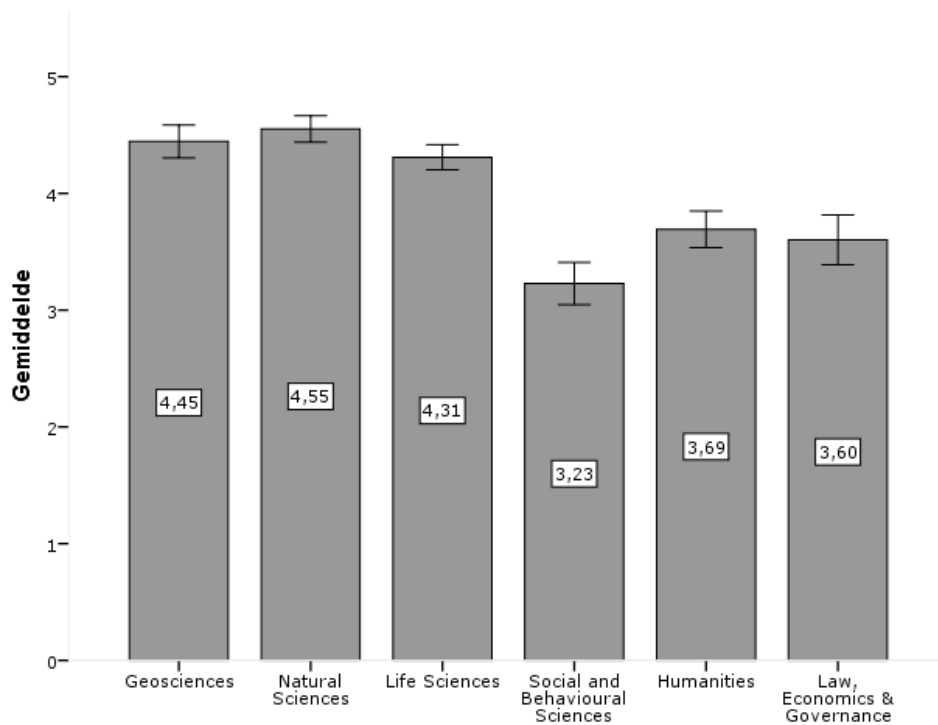
Schrijven: Pearson $r=.62$, $p=.00$
Luisteren: Pearson $r=.47$, $p=.00$

Figuur 4.3.6 Verhouding van de gegeven antwoorden op de stelling 'Ik heb er geen bezwaar tegen om mijn masterscriptie in het Engels te schrijven' (N=1409, 95% betrouwbaarheidsinterval).

Tussen de afzonderlijke Graduate Schools zijn voor deze stelling grote verschillen te zien. Geosciences, Natural Sciences en Life Sciences beoordelen de stelling significant positiever. Social and Behavioural Sciences scoort wederom het laagst, maar verschilt in dit geval niet significant van Law, Economics and Governance.²² Zie **Figuur 4.3.7** voor een grafische weergave.

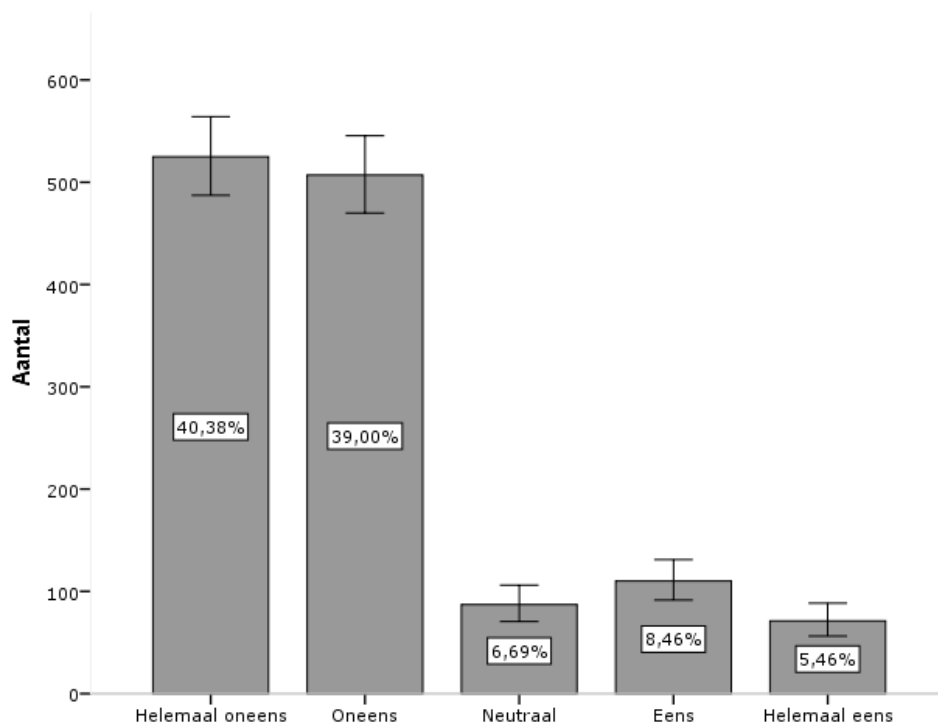
²² Oneway-ANOVA: $F(5,1412) = 44.07$, $p=.00$ met Games Howell post hoc analyse.

Figuur 4.3.7 Gemiddelde per Graduate School op de stelling 'Ik heb er geen bezwaar tegen om mijn masterscriptie in het Engels te schrijven'. Scoreverdeling: 1 = helemaal oneens, 2 = oneens, 3 = neutraal, 4 = eens, 5 = helemaal eens (N=1409, 95% betrouwbaarheidsinterval).

Extra voorbereid

Tevens is onderzocht of studenten zich hebben voorbereid op de benodigde Engelse taalvaardigheden voor hun master. Dit is gedaan door 13,92% van de studenten (antwoord 'eens' of 'helemaal eens'). Zie **Figuur 4.3.8** voor een grafische weergave.

Figuur 4.3.8 Verhouding van de gegeven antwoorden op de stelling 'Ik heb mij voorafgaand aan mijn masteropleiding extra voorbereid op de benodigde Engelse taalvaardigheden voor mijn master' (N=1400, 95% betrouwbaarheidsinterval).

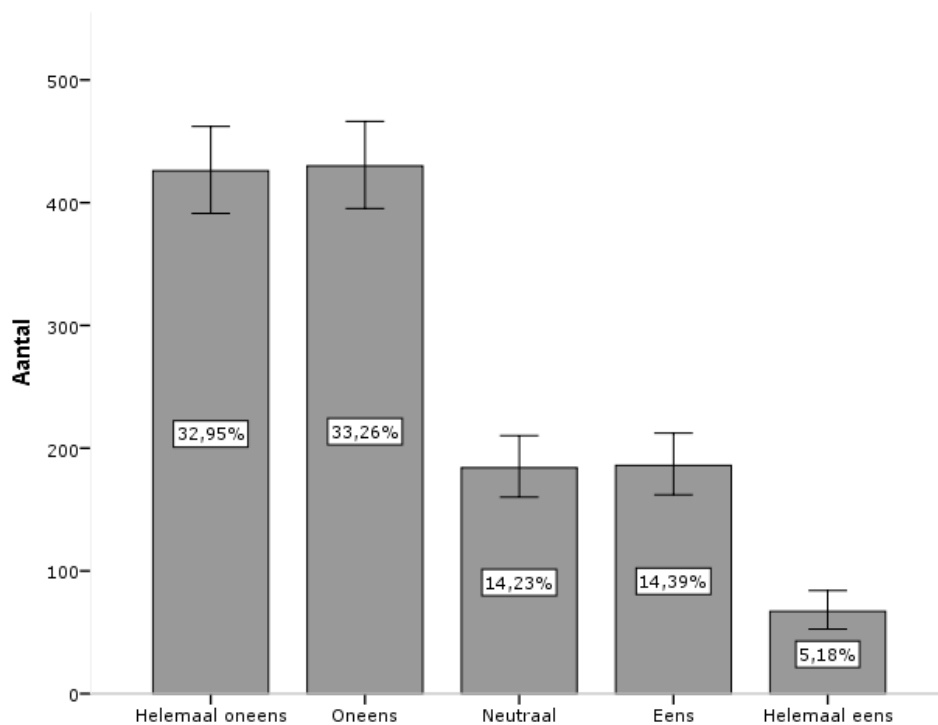
Er is bekeken of er een verband is tussen de mate van voorbereiding in Engelse taalvaardigheden en het niveau van Engelse taalvaardigheden. Voor de verschillende vaardigheden afzonderlijk bleek hier geen enkel verband te zijn.²³

Extra voorbereiding gewild

In vervolg op deze vraag is gekeken of studenten zich meer hadden willen voorbereiden op de benodigde Engelse taalvaardigheden voor hun master. Dit is door iets meer studenten positief beantwoord, namelijk 19,57% (antwoord 'eens' of 'helemaal eens'). Zie **Figuur 4.3.9** voor een grafische weergave.

²³ Lezen: Pearson $r=-.02$, $p=.36$
Spreken: Pearson $r=.04$, $p=.17$

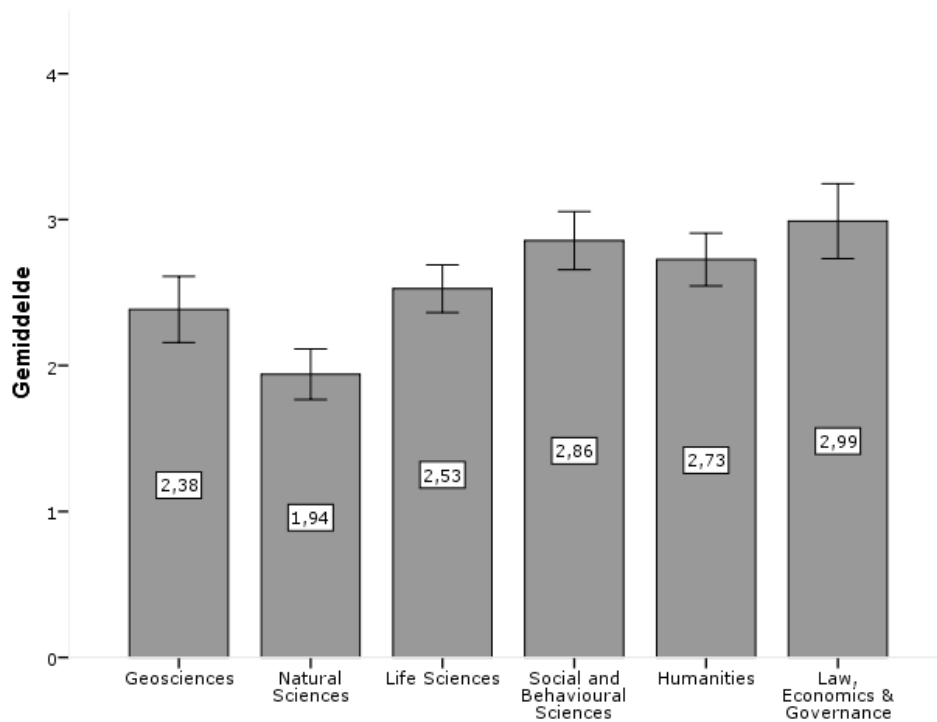
Schrijven: Pearson $r=.00$, $p=.92$
Luisteren: Pearson $r=.00$, $p=.98$

Figuur 4.3.9 Verhouding van de gegeven antwoorden op de stelling 'Ik had mij voorafgaand aan mijn masteropleiding extra willen voorbereiden op de benodigde Engelse taalvaardigheden voor mijn master' (N=1293, 95% betrouwbaarheidsinterval).

Tussen de Graduate Schools verschillen de antwoorden onderling.²⁴ De studenten van Natural Sciences wilden dit significant minder vaak dan de rest. Law, Economics & Governance heeft een significant hogere score dan Geosciences, Natural Sciences en Life Sciences. Zie **Figuur 4.3.10** voor een grafische weergave.

²⁴ Oneway-ANOVA: $F(5,1412) = 12.31$, $p=.00$ met Games Howell post hoc analyse.

Figuur 4.3.10 Gemiddelde per Graduate School op de stelling 'Ik had mij voorafgaand aan mijn masteropleiding extra willen voorbereiden op de benodigde Engelse taalvaardigheden voor mijn master'. Scoreverdeling: 1 = helemaal oneens, 2 = oneens, 3 = neutraal, 4 = eens, 5 = helemaal eens (N=1293, 95% betrouwbaarheidsinterval).

Voor deze stelling is een zwak negatief verband te vinden met het niveau van Engelse taalvaardigheden. In lichte mate geldt dat hoe lager de Engelse taalvaardigheden zijn, hoe meer studenten extra voorbereiding op hun master hadden gewild.²⁵

²⁵ Lezen: Pearson $r = -.17$, $p = .00$
 Spreken: Pearson $r = -.17$, $p = .00$

Schrijven: Pearson $r = -.22$, $p = .00$
 Luisteren: Pearson $r = -.15$, $p = .00$

5. Conclusies, aanbevelingen en discussie

In deze conclusie zullen de analyses worden besproken aan de hand van de in de inleiding genoemde deelvragen. Per deelvraag zullen tevens aanbevelingen worden gedaan aan de universiteit. Daarna zal een vergelijking worden gemaakt met het bacheloronderzoek van Stichting OER en worden de beperkingen van dit onderzoek besproken. Er zal worden afgesloten met een discussie.

5.1 Conclusies en aanbevelingen

- *'Hoe beoordelen masterstudenten de aanwezige keuzevrijheid voor de voertaal van hun masteropleiding?'*

In het theoretisch kader is naar voren gekomen dat 36,65% van de masterstudenten aan de Universiteit Utrecht een Engelstalige master volgt. Dit percentage ligt hoger bij de Graduate Schools of Natural Sciences en Geosciences (100,00% en 72,97%). Life Sciences komt met de masteropleidingen die in de steekproef zijn opgenomen uit op een percentage van 66,14%. Het percentage ligt lager bij Social and Behavioural Sciences, Humanities en Law, Economics & Governance (11,33%; 29,73% en 34,45%).

Uit de analyses is naar voren gekomen dat de meeste studenten (47,27%) geen mogelijkheid hadden om de voertaal van hun masteropleiding te kiezen, een kleiner deel (43,51%) kon dit wel. Voor bijna twee derde van de studenten (62,92%) heeft de voertaal geen rol gespeeld in hun keuze voor een masteropleiding. Bij de twee Graduate Schools met de meeste Engelstalige masteropleidingen (Geosciences en Natural Sciences) heeft de voertaal voor significant minder studenten een rol gespeeld. Ruim driekwart van alle studenten (78,39%) is tevreden met de voertaal waarin zijn masteropleiding wordt aangeboden.

Bijna de helft van de studenten (47,53%) vindt dat studenten in het algemeen een keuze moeten hebben in de voertaal van hun masteropleiding. Wederom zijn verschillen te vinden in de Graduate Schools met veel en weinig Engelstalige masteropleidingen. Bij Geosciences, Natural Sciences en Life Sciences vonden masterstudenten significant minder dat studenten keuze moeten hebben. Ruim de helft van de studenten (53,24%) vindt dat masteropleidingen zoveel mogelijk in het Engels moeten worden aangeboden. Daarbij geldt dat hoe meer Engelstalige onderdelen studenten hebben in hun master, hoe meer ze vinden dat masteropleidingen zoveel mogelijk in het Engels moeten worden aangeboden.

Het blijkt dat masterstudenten overwegend positief staan tegenover de voertaal van hun eigen masteropleiding; voor bijna twee derde van de studenten heeft de voertaal geen rol gespeeld in hun keuze en ruim driekwart is tevreden met de taal van zijn master. Over het gehele masteraanbod blijkt een minder eenduidig beeld; bijna de helft vindt dat studenten een keuze moet hebben en ruim de helft vindt dat masteropleidingen zoveel mogelijk Engelstalig moeten zijn. Voor alle uitkomsten geldt dat hoe 'Engelser' de Graduate School, hoe makkelijker wordt omgegaan met Engels als voertaal.

Stichting OER wil aan de Universiteit Utrecht aanbevelen om in hun beleid over internationalisering in de masterfase rekening te houden met de verschillende Graduate Schools. Studenten van de Graduate Schools met minder Engelstalige masteropleidingen staan mogelijk minder open voor een

verengelsing in het masteraanbod. Het verdient aanbeveling dit nader te onderzoeken voordat een algeheel beleid over Engelstalig wordt doorgevoerd.

- *Hoe beoordelen masterstudenten de Engelse taalvaardigheden van de docenten in het masteronderwijs?*

De Engelse taalvaardigheden van docenten worden niet specifiek getoetst voor hun basiskwalificatie. In de analyses is daarom bekeken of de taalvaardigheden van docenten wel toereikend zijn voor het geven van Engelstalig masteronderwijs.

Van de masterstudenten vond bijna driekwart (73,94%) dat de docenten voldoende Engelse taalvaardigheden hebben om de cursusstof goed over te brengen. Studenten met een andere moedertaal dan Nederlands waren hierbij significant positiever dan studenten met Nederlands als moedertaal. Wel vond een kwart van de studenten (25,94%) dat de Engelse taalvaardigheden van de docenten afleiden van de inhoud van de stof. Daarbij geldt dat hoe meer Engelstalige hoorcolleges studenten volgen, hoe minder ze zich laten afleiden door de taalvaardigheden van de docent. Ook studenten met een andere moedertaal dan Nederlands laten zich significant minder afleiden dan studenten met Nederlands als moedertaal.

De helft van de studenten (49,53%) vond de didactische vaardigheden van de docent meer van invloed op de kwaliteit van het onderwijs dan Engelse taalvaardigheden. Een kwart van de studenten (25,91%) vond de Engelse taalvaardigheden belangrijker. Er geldt dat hoe meer Engelstalige hoorcolleges studenten volgen, hoe minder de kwaliteit van het onderwijs afhankelijk is van Engelse taalvaardigheden. Studenten met Nederlands als moedertaal vinden de kwaliteit significant meer afhankelijk van de Engelse taalvaardigheden.

Geconcludeerd kan worden dat het algemene beeld over de Engelse taalvaardigheden van docenten positief is, toch laat een kwart van de studenten zich afleiden door de Engelse taalvaardigheden van de docenten. Bij de beoordeling van de docenten is de afkomst van de student heel belangrijk; studenten met Nederlands als moedertaal oordelen in alle gevallen significant minder positief dan studenten met andere moedertalen en studenten met meer Engelstalige hoorcolleges oordelen significant positiever dan studenten met minder Engelstalige hoorcolleges. Voor studenten die meer in aanraking komen met Engels blijkt het dus makkelijker om te gaan met de Engelse taalvaardigheden van docenten.

Aan de Universiteit Utrecht kan geadviseerd worden om bij het beoordelen van de Engelse taalvaardigheden van docenten goed acht te slaan op de mening van Nederlandse studenten en van studenten die niet alleen maar Engelstalig onderwijs volgen. Op deze groep studenten zal de invloed van de Engelse taalvaardigheden van docenten waarschijnlijk het grootst zijn.

- *Hoe beoordelen masterstudenten hun eigen Engelse taalvaardigheden met het oog op hun masteropleiding?*

Voor studenten geldt dat zij slechts in sommige gevallen hoeven aan te tonen voldoende Engelse taalvaardigheden te hebben voor het volgen van een master aan de Universiteit Utrecht. Dit geldt alleen voor hbo-studenten bij Engelstalige masters en voor studenten met een buitenlandse vooropleiding bij Engelstalige én Nederlandstalige masters. In het onderzoek is bekeken of ook de overige masterstudenten voldoende Engelse taalvaardigheden hebben.

De meeste studenten vinden hun Engelse taalvaardigheden toereikend voor het volgen van hun masteropleiding; dit geldt voor bijna alle studenten bij lezen en luisteren (97,09% en 94,32%) en voor driekwart van de studenten bij schrijven en spreken (77,10% en 76,81%).

De voorbereiding in de bachelor aan de Universiteit Utrecht is voor een kleiner percentage studenten voldoende geweest; voor ruim vier vijfde van de studenten (82,38%) bij lezen, de helft bij luisteren (50,59%) en slechts rond één derde bij schrijven en spreken (37,35% en 28,84%). De helft van deze studenten wilde dan ook meer begeleiding in de bachelor voor schrijven en spreken (53,89% en 50,11%).

Driekwart van de studenten vindt dat hij zijn Engelse taalvaardigheden op een wetenschappelijk niveau beheerst. Dit antwoord bleek het sterkst in verband te staan met de vaardigheden schrijven. Driekwart van de studenten heeft ook geen bezwaar tegen het schrijven van een masterscriptie in het Engels. Dit is significant positiever beoordeeld door de studenten van de Graduate Schools met het meeste Engelstalig onderwijs (Geosciences, Natural Sciences en Life Sciences).

Slechts één achtste van de studenten (13,92%) heeft zich voorbereid op de benodigde Engelse taalvaardigheden in zijn master. Een grotere groep van één vijfde (19,57%) had extra voorbereiding gewild. Daarbij hebben studenten van de Graduate Schools met het minste Engels (Social and Behavioural Sciences, Humanities en Law, Economics & Governance) hier het meeste behoefte aan.

Ook voor de Engelse taalvaardigheden van studenten blijkt op het eerste gezicht een positief beeld, maar hierbij zijn wel verschillen te vinden tussen de afzonderlijke vaardigheden. De vaardigheden lezen en luisteren worden door bijna alle studenten goed beheerst en daar is over het algemeen voldoende voorbereiding voor geweest in de bachelor. Driekwart van de studenten geeft aan dat de vaardigheden schrijven en spreken minder goed beheerst worden. Dit valt terug te zien in het oordeel over de bachelor, doordat slechts één derde van de studenten de voorbereiding voor de vaardigheden voldoende vindt en de helft van de studenten meer begeleiding had gewild. Juist aan de vaardigheid schrijven wordt door de studenten het meeste waarde gehecht, doordat deze het grootste verband heeft met het wetenschappelijk niveau van de Engelse taalvaardigheden.

Stichting OER wil daarom aan de Universiteit Utrecht aanbevelen om in de bachelor meer aandacht te besteden aan het schrijven en spreken in Engels. De helft van de studenten heeft aangegeven hier behoefte aan te hebben en vooral aan de vaardigheid schrijven hechten studenten waarde. Dit zal waarschijnlijk goed gerealiseerd kunnen worden door studenten meerdere malen een paper in het Engels te laten schrijven en presentaties in het Engels te laten geven. Feedback van de docent is hierbij gewenst. Om Engelse taalvaardigheden goed aan te laten sluiten op de master kan aan het begin van de master een specifieke cursus wetenschappelijk Engels worden aangeboden.

5.2 Vergelijking bacheloronderzoek

Voor dit onderzoek kan op enkele punten een vergelijking worden gemaakt met het bacheloronderzoek dat door Stichting OER in januari 2013 is gepresenteerd. In beide onderzoeken stonden de Engelse taalvaardigheden van docenten en van studenten centraal.

Aan zowel de bachelorstudenten als de masterstudenten is gevraagd of de Engelse taalvaardigheden van de docenten voldoende zijn om de cursusstof goed over te brengen. Ruim de helft van de bachelorstudenten (54,99%) vond dit het geval. Dit is al bijna driekwart (73,94%) voor de masterstudenten. Masterstudenten hebben dus een positiever oordeel over de Engelse

taalvaardigheden van docenten. Dit zou zowel verband kunnen houden met de verschillen tussen docenten in het bachelor- en masteronderwijs, als met de Engelse taalvaardigheden of achtergrond van studenten. Masterstudenten hebben over het algemeen meer ervaring met Engels, doordat zij gemiddeld genomen meer onderwijs in het Engels krijgen.

Over de eigen Engelse taalvaardigheden van de studenten is positief geoordeeld door de bachelorstudenten; voor lezen en luisteren vond ruim negentig procent van de bachelorstudenten (92,43% en 91,80%) zijn Engelse taalvaardigheden toereikend voor het volgen van zijn opleiding, voor schrijven en spreken was dit twee derde (69,27% en 68,06%). Zoals we hebben gezien, is dit bij de masterstudenten voor lezen en luisteren bijna iedereen (97,09% en 94,32%) en driekwart voor schrijven en spreken (77,09% en 76,81%). Voor alle vaardigheden geldt dus dat het oordeel van masterstudenten in gelijke mate positiever is dan bij de bachelorstudenten. Dit betekent dat ondanks dat het gebruik van Engels in het masteronderwijs waarschijnlijk van een hoger niveau is, de masterstudenten minder moeite hebben met Engels.

Er is ook aan de bachelorstudenten gevraagd of zij binnen hun opleiding graag extra training voor hun Engelse taalvaardigheden willen krijgen. Bijna een kwart van de studenten wilde dit voor lezen (23,65%), ruim veertig procent voor schrijven (41,53%), ruim een derde voor spreken (36,46%) en één vijfde voor luisteren (19,47%). Aan masterstudenten is de vergelijkbare stelling 'Ik had in mijn bacheloropleiding meer begeleiding willen hebben in het verbeteren van mijn Engelse taalvaardigheden' voorgelegd. Van hen wil minder dan één vijfde meer begeleiding voor lezen (18,74%), meer dan de helft voor schrijven en spreken (53,89% en 50,11%) en een kwart voor luisteren (24,83%). Opvallend is dat achteraf gezien masterstudenten niet zoveel begeleiding hoeven voor lezen en luisteren als bachelorstudenten denken, maar dat bachelorstudenten het belang van schrijven en spreken onderschatten. Deze vaardigheden zijn waarschijnlijk veel belangrijker geworden in het masteronderwijs, doordat de masterscriptie veelal in het Engels geschreven moet worden en meer presentaties in het Engels gegeven moeten worden.

Uit deze vergelijking wordt het belang van de hierboven gedane aanbeveling aan de universiteit om in de bachelor meer aandacht te besteden aan het schrijven en spreken in Engels bevestigd. De bachelorstudenten blijken zelf het belang hiervan minder goed in te kunnen schatten met het oog op de master.

5.3 Discussie

Uit ons onderzoek blijkt dat hoe 'Engelser' de Graduate School, hoe positiever zij staan tegenover Engels, zowel voor de voertaal van masteropleidingen als de Engelse taalvaardigheden van docenten. De oorzaak hiervan kan niet uit ons onderzoek worden herleid. Voor de voertaal kan het positievere oordeel van deze studenten komen doordat studenten meer openstaan voor Engels naarmate zij meer ervaring hierin krijgen. Ook kan het zijn dat deze studenten van nature meer aanleg hebben voor de Engelse taal. Voor docenten geldt dat studenten die meer in aanraking komen met Engels, beter hebben leren omgaan met de Engelse taalvaardigheden van docenten. Ook kunnen studenten van de 'Engelsere' Graduate Schools daadwerkelijk betere docenten hebben.

Ondanks dat de Engelse taalvaardigheden van docenten in ons onderzoek positief zijn beoordeeld, bleek uit de opmerkingen bij de enquête dat veel studenten het niveau van Engelse taalvaardigheden sterk vinden verschillen per docent. Met individuele docenten kon geen rekening worden gehouden in de vraagstelling, daarom moet goed worden bedacht dat de uitkomst slechts een algemeen beeld geeft.

Een ander opvallend punt dat in de opmerkingen naar voren kwam, is dat meerdere studenten aangaven dat de Engelse taalvaardigheden van hun medestudenten onvoldoende zijn en studenten moeite hebben zich in het Engels te verwoorden. Dit spreekt de resultaten tegen dat hun Engelse taalvaardigheden toereikend zijn voor het volgen van hun masteropleiding. Weliswaar vond slechts driekwart van de studenten zijn spreekvaardigheden voldoende, maar toch zou dit erop kunnen duiden dat studenten hun taalvaardigheden hoger inschatten dan dat ze in werkelijkheid zijn.

5.4 Beperkingen onderzoek

De beperkingen van dit onderzoek zijn in de eerste plaats te vinden in de onvolledigheid van de steekproef. De masterstudenten van Geneeskunde en Diergeneeskunde zijn niet bereikt met het versturen van de enquête. Dit zijn 2.017 studenten van de 9.511 masterstudenten in totaal. Het betreft alleen studenten van Nederlandstalige masteropleidingen; de resultaten kunnen hierdoor enigszins zijn beïnvloed omdat de steekproef relatief gezien nu meer bestaat uit studenten met een Engelstalige masteropleiding. Ook de resultaten van de Graduate School of Life Sciences kunnen hierdoor zijn beïnvloed, doordat Farmacie nu de enige Nederlandstalige masteropleiding in deze groep is.

In de tweede plaats is onze onderzoeksgroep zeer divers door de verschillende achtergronden van de masterstudenten met onder andere een groot deel internationale studenten. Dit is bij het opstellen van de enquête geprobeerd te ondervangen met twee vragen naar de moedertaal en de vooropleiding van de studenten, andere factoren zijn buiten beschouwing gebleven.

In de derde plaats was het bij het analyseren van de resultaten niet werkbaar om alle mogelijke verbanden te achterhalen doordat er zoveel factoren zijn die in aanmerking kunnen worden genomen. Veel analyses zijn daarom niet opgenomen in dit onderzoek, dit geldt met name voor de resultaten per individuele masteropleiding.

Literatuurlijst

- Coleman, J. A. (2006). English-medium teaching in European Higher Education. *Open Research Online* , 14.
- IOWO. (2011). *Talen in het Hoger Onderwijs*. Nijmegen.
- Onderwijsraad. (2000). *Invoering bachelor-master systeem in het hoger onderwijs*. Den Haag.
- Onderwijsraad. (2011). *Weloverwogen gebruik van Engels in het hoger onderwijs*. Den Haag.
- Stichting OER. (2013). *Engels in het bacheloronderwijs van de Universiteit Utrecht*. Utrecht.
- Universiteit Utrecht. (2004). *Gedragscode Taal*. Opgehaald van <http://www.uu.nl/SiteCollectionDocuments/JZ/Gedragscodetaal.pdf>
- Universiteit Utrecht. (2005). *Strategisch plan 2005 - 2009*. Utrecht.
- Universiteit Utrecht. (2011). *Jaarverslag 2011*. Utrecht.
- Universiteit Utrecht. (2013a). *Cijfers en Feiten*. Opgehaald van <http://www.uu.nl/university/utrecht/NL/cijfersenfeiten/Pages/default.aspx>
- Universiteit Utrecht. (2013b). *Masterprogramma's*. Opgehaald van <http://www.uu.nl/university/masters/NL/daaromutrecht/onderwijs/masterprogrammas/Pages/default.aspx>
- Universiteit Utrecht. (2013c). *Graduate Schools*. Opgehaald van <http://www.uu.nl/university/education/NL/graduateschools/Pages/default.aspx>
- Universiteit Utrecht. (2013d). *Ingeschrevenen (Universiteit Utrecht)*. Opgehaald van <https://facts.uu.nl/>
- Universiteit Utrecht. (2013e). *Basiskwalificatie onderwijs*. Opgehaald van <http://www.uu.nl/NL/Informatie/sollicitanten/werkenbijdeUniversiteitUtrecht/professionalisering/Pages/basiskwalificatieonderwijs.aspx>
- Universiteit Utrecht. (2013f). *Taalvaardigheidseisen*. Opgehaald van <http://www.uu.nl/university/masters/nl/toelatinginschrijving/toelating/taalvaardigheidseisen/Pages/default.aspx>
- Universiteit Utrecht, Faculteit REBO. (2011). *Regeling Basis- en Seniorkwalificatie onderwijs*. Opgehaald van <http://www.uu.nl/faculty/leg/NL/onderwijs/Documents/Regeling%20BKO%20SKO%20Onderwijs%20REBO%202011.pdf>
- VSNU. (2008). *Overeenkomst inzake wederzijdse erkenning basiskwalificatie onderwijs*. Den Haag.

Bijlage 1: Enquête

N.B. De oorspronkelijke enquête is digitaal verstuurd met behulp van het enquêteprogramma www.survey123.nl, waardoor de hieronder weergegeven lay-out niet overeenkomt met de werkelijke enquête. Er was een Nederlandstalige en Engelstalige versie beschikbaar.

1.1 Nederlandstalige versie

Stichting Onderwijs Evaluatie Rapport (OER) doet elk jaar onderzoek naar de kwaliteit van het onderwijs aan de Universiteit Utrecht. Met deze enquête peilen we de mening van de studenten over het gebruik van Engels in masteropleidingen. Alvast bedankt voor je medewerking.

Algemeen

Geslacht: m/v Leeftijd:

Moedertaal: ☐ Nederlands
☐ Engels
☐ Anders, nl:

Masterprogramma

Welk masterprogramma volg je momenteel?
Hoeveel studiepunten heb je tot nu toe in je master behaald?

Wat voor een soort masteropleiding volg je? ☐ Academische master (algemeen)
☐ Research master (onderzoek)
☐ Educatieve master (lerarenopleiding)

Wat heb je voor je huidige masteropleiding gedaan? (meerdere antwoorden mogelijk) ☐ Bachelor aan de Universiteit Utrecht
☐ Bachelor aan een andere Nederlandse universiteit
☐ Bachelor in het buitenland
☐ Andere universitaire masteropleiding
☐ HBO-opleiding
☐ Fulltime geparticipeerd op de arbeidsmarkt

Indien 'bachelor aan de Universiteit Utrecht':

Welke bacheloropleiding aan de Universiteit Utrecht heb je gevolgd?
.....

Percentage Engelstalige onderdelen

Geef een schatting van hoeveel procent (%) van de hieronder genoemde onderdelen in jouw opleiding in het Engels wordt aangeboden.

	0-21 %	21-40%	41-60%	61-80%	81-100 %	n.v.t.
Hoorcolleges	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Werkcolleges	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Literatuur	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Schrijfopdrachten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Presentatieopdrachten	☐	☐	☐	☐	☐	☐

In welke taal schrijf je jouw masterscriptie? ☐ Verplicht Engelstalig
☐ Naar eigen keuze Engelstalig
☐ Naar eigen keuze Nederlandstalig
☐ Verplicht Nederlandstalig
☐ Andere taal

Keuze voor je huidige masteropleiding

Beantwoord onderstaande vragen alleen over het masteraanbod van de Universiteit Utrecht.

Geef voor onderstaande stellingen aan in hoeverre je het ermee eens bent.	Helemaal oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Helemaal eens	Niet van toepassing
Ik had na mijn bachelor/vorige opleiding de keuze uit zowel masteropleidingen met Nederlands als masteropleidingen met Engels als voertaal.	0	0	0	0	0	0
De voertaal (Engels of Nederlands) van masteropleidingen heeft <u>geen</u> rol gespeeld in de keuze voor mijn huidige masteropleiding.	0	0	0	0	0	0
Ik vind het goed dat mijn masteropleiding wordt aangeboden in zijn huidige voertaal (Engels of Nederlands) en niet in een andere taal.	0	0	0	0	0	0
Ik ben tevreden met de nu beschikbare keuzevrijheid van voertalen (Engels of Nederlands) binnen het masteraanbod.	0	0	0	0	0	0
Ik vind het in het algemeen belangrijk dat studenten een keuze hebben in de voertaal (Engels of Nederlands) van hun master.	0	0	0	0	0	0
Ik vind het belangrijk dat masteropleidingen in het algemeen zoveel mogelijk met Engels als voertaal worden aangeboden.	0	0	0	0	0	0
Ik vind het belangrijk dat masteropleidingen in het algemeen zoveel mogelijk met Nederlands als voertaal worden aangeboden.	0	0	0	0	0	0

Engelse taalvaardigheden van docenten

Geef voor onderstaande stellingen aan in hoeverre je het ermee eens bent.	Helemaal oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Helemaal eens	Niet van toepassing
De docenten in mijn masteropleiding hebben voldoende Engels taalvaardigheden om de cursusstof goed op mij over te brengen.	0	0	0	0	0	0
De Engelse taalvaardigheden van docenten leiden mij tijdens college af van de inhoud van de stof.	0	0	0	0	0	0
De kwaliteit van mijn Engelstalige colleges is meer afhankelijk van de Engelse taalvaardigheden van de docent dan van zijn didactische vaardigheden.	0	0	0	0	0	0

Engelse taalvaardigheden van studenten

Geef voor onderstaande stellingen aan in hoeverre je het ermee eens bent.

	Helemaal oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Helemaal eens	Niet van toepassing
Mijn Engelse taalvaardigheden zijn toereikend voor het volgen van mijn masteropleiding:						
- Lezen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Schrijven	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Spreken	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Luisteren	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Indien 'bachelor aan de Universiteit Utrecht':						
Ik ben in mijn bacheloropleiding voldoende voorbereid in de benodigde Engelse taalvaardigheden voor mijn master:						
- Lezen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Schrijven	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Spreken	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Luisteren	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Indien 'bachelor aan de Universiteit Utrecht':						
Ik had in mijn bacheloropleiding meer begeleiding willen hebben in het verbeteren van mijn Engelse taalvaardigheden:						
- Lezen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Schrijven	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Spreken	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Luisteren	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik beheers Engelse taalvaardigheden op een wetenschappelijk niveau.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb er geen bezwaar tegen om mijn masterscriptie in het Engels te schrijven.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb mij voorafgaand aan mijn masteropleiding extra voorbereid op de benodigde Engelse taalvaardigheden voor mijn master.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Indien 'eens' of 'helemaal eens':						
Hoe heb je je voorbereid op de benodigde Engelse taalvaardigheden voor je master?						
Ik had mij voorafgaand aan mijn masteropleiding extra willen voorbereiden op de benodigde Engelse taalvaardigheden voor mijn master.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Indien 'eens' of 'helemaal eens':						
Hoe had je je extra willen voorbereiden op de benodigde Engelse taalvaardigheden voor je master?						

Opmerkingen

Heb je in aanvulling op deze vragenlijst nog opmerkingen?

.....

.....

.....

Hartstikke bedankt voor je medewerking!

Wil je meer weten over Stichting OER? Kijk dan op www.stichting-oer.nl

1.2 Engelstalige versie

Stichting OER annually examines the quality of education at Utrecht University. With this survey we want to examine the opinions of students about the use of English in their master programmes. Thank you for taking time for our survey.

General questions

Sex: m/f Age:

Native language: ☐ Dutch
☐ English
☐ Other:

Master programme

In which master programme do you currently participate?

How many ECTS credits have you received in your master programme so far?

In what kind of master programme are you participating? ☐ Academic master (general master programme)
☐ Research master
☐ Education master (secondary teacher training)

What did you do prior to participating in this master programme?
(multiple answers possible) ☐ Bachelor at Utrecht University
☐ Bachelor at another Dutch university
☐ Bachelor in a foreign country
☐ Different master programme
☐ HBO education
☐ Fulltime employment on the labour market

If 'bachelor at Utrecht University':

In which bachelor at the Utrecht University did you participate?
.....

Percentage English components

Provide an estimation of the percentage (%) of the components listed below that are offered in English in your master programme.

	0-21 %	21-40%	41-60%	61-80%	81-100 %	Not applicable
Lectures	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tutorials	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Literature	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Writing assignments	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Presentation assignments	☐	☐	☐	☐	☐	☐

In which language will you write/have you written your master thesis? ☐ English, mandatory
☐ English, self selected
☐ Dutch, self selected
☐ Dutch, mandatory
☐ Other language

Choice of your current master programme

Answer the questions below only about the choice of master programmes at Utrecht University.

Indicate the extent to which you agree with the following propositions.	Totally disagree	Disagree	Neutral	Agree	Totally agree	Not applicable
After my bachelor/previous education I could choose between both master programmes with English and master programmes with Dutch as the main languages.	0	0	0	0	0	0
The main language (English or Dutch) of the master programmes was irrelevant in choosing my current master programme.	0	0	0	0	0	0
I approve that my master programme is offered in the main language (English or Dutch) in which it is currently offered rather than a different language.	0	0	0	0	0	0
I am satisfied with the currently available choices of main languages (English or Dutch) within the choice of master programmes.	0	0	0	0	0	0
Generally I think it is important that students have a choice between different main languages (English or Dutch) for their master programme.	0	0	0	0	0	0
I think it is important that master programmes in general are offered with English as the main language as much as possible.	0	0	0	0	0	0
I think it is important that master programmes in general are offered with Dutch as the main language as much as possible.	0	0	0	0	0	0

English language skills of teachers

Indicate the extent to which you agree with the following propositions.	Totally disagree	Disagree	Neutral	Agree	Totally agree	Not applicable
The teachers in my master programme have a sufficient command of the English language to adequately communicate the course content to me.	0	0	0	0	0	0
The English language skills of teachers distract me from the subject matter in class.	0	0	0	0	0	0
The quality of my classes in English depends rather on the English language skills of my teacher than his didactic skills.	0	0	0	0	0	0

English language skills of students

Indicate the extent to which you agree with the following propositions.

	Totally disagree	Disagree	Neutral	Agree	Totally agree	Not applicable
With regard to the following components, my English language skills are sufficient to participate in my master programme:						
- Reading	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Writing	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Speaking	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Listening	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<u>If 'bachelor at Utrecht University':</u>						
In my bachelor I've been adequately prepared for the necessary English language skills needed for my master programme:						
- Reading	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Writing	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Speaking	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Listening	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<u>If 'bachelor at Utrecht University':</u>						
In my bachelor I would have wanted more training in the improvement of my English language skills:						
- Reading	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Writing	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Speaking	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Listening	☐	☐	☐	☐	☐	☐
I command the English language at an academic level.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
I have no objection to writing my master thesis in English.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Prior to my master programme I've put in extra effort to prepare for the necessary English language skills needed for my master programme.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<u>If 'agree' or 'totally agree':</u>						
How did you prepare for the necessary English language skills needed for your master programme?						
I wish I had prepared more extensively for the necessary English language skills needed for my master programme.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<u>If 'agree' or 'totally agree':</u>						
How do you wish you had prepared for the necessary English language skills needed for your master programme?						

Comments

Do you have any comments in addition to this survey?

.....

.....

.....

Thank you very much for your participation!

Interested in Stichting OER? Take a look at our website: www.stichting-oer.nl

Bijlage 2: Tabellen en Figuren

Tabel 3.1 Schematische weergave van de populatie met en zonder Geneeskunde en Diergeneeskunde en de respons.

Graduate School	Populatie (alle ingeschreven masterstudenten)		Populatie (m.u.v. Geneeskunde en Diergeneeskunde)		Respons	
Geosciences	925	9,73%	925	12,34%	164	11,57%
Natural Sciences	744	7,82%	744	9,93%	201	14,17%
Life Sciences	3526	37,07%	1509	20,14%	304	21,44%
Social and Behavioural Sciences	1501	15,78%	1501	20,03%	250	17,63%
Humanities	1497	15,74%	1497	19,98%	318	22,43%
Law, Economics and Governance	1318	13,86%	1318	17,59%	181	12,76%
	9511	100,00%	7494	100,00%	1418	100,00%

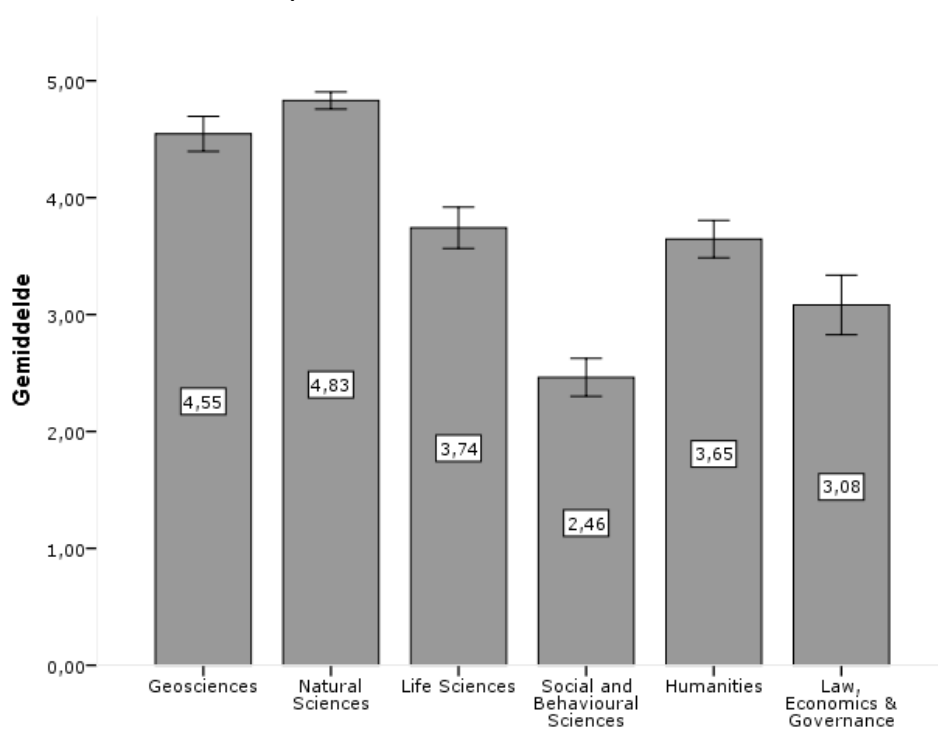
Tabel 3.2 Deelgenomen masterprogramma's en bijbehorende studentenaantallen

Graduate School	Masterprogramma	Respons
Geosciences	Biogeology	1
	Earth Sciences	5
	Earth, Life and Climate	5
	Earth, Structure and Dynamics	10
	Earth, Surface and Water	7
	Economische Geografie	8
	Energy Science	22
	Geochemistry	1
	Geo-communicatie	2
	Geology	6
	Geophysics	1
	Human Geography and Planning	6
	Hydrology	3
	International Development Studies	1
	Physical Geography	2
	Planologie	9
	Science and Innovation Management	17
	Stadsgeografie/Urban Geography	8
	Sustainable Development	47
	Water Science and Management	3
Natural Sciences	Business Informatics	40
	Computing Science	13
	Content Knowledge Engineering	3
	Game and Media Technology	30
	History and Philosophy of Science	7
	Mathematical Sciences	24
	Meteorology, Physical Oceanography and Climate	9
	Nanomaterials: Chemistry and Physics	24
	Particle Physics	2
	Science Education and Communication	22
	Technical Artificial Intelligence	14
	Theoretical Physics	13
Life Sciences	Biology of Diseases	24
	Biomedical Image Sciences	9
	Cancer Genomics & Developmental Biology	15
	Drug innovation	21
	Epidemiology	14
	Epidemiology Postgraduate	17
	Farmacie	115
	Infection & Immunity	19
	Molecular and Cellular Life Sciences	30
	Neurosciences & Cognition	1
	Regenerative Medicine & Technology	5
	Science and Business Management	10
	Toxicology & Environmental Health	24

Social and Behavioural Sciences	Arbeid, zorg en welzijn: beleid en interventie	16
	Development and Socialisation in Childhood and Adolescence	7
	Educational Sciences: Learning in Interaction	6
	Jeugdstudies	10
	Kinder- en jeugdpsychologie	13
	Klinische en gezondheidspsychologie	16
	Maatschappelijke opvoedingsvraagstukken	9
	Migration, Ethnic Relations and Multiculturalism	7
	Multiculturalisme in vergelijkend perspectief	10
	Neuropsychologie	13
	Onderwijskundig ontwerp en advisering	43
	Orthopedagogiek	64
	Social and Health Psychology	9
	Sociale psychologie	7
	Sociology and Social Research	9
	Toegepaste cognitieve psychologie	2
	Vraagstukken van beleid en organisatie	9
Humanities	American Studies	7
	Ancient, Medieval and Renaissance Studies	17
	Applied Ethics	9
	Art History of the Low Countries in its European Context	2
	Cognitive Artificial Intelligence	14
	Communicatiestudies	9
	Comparative Literary Studies	3
	Comparative Women's Studies in Culture and Politics	5
	Conflict Studies and Human Rights	5
	Cultuurgeschiedenis	7
	Film- en televisiewetenschap	10
	Gender and Ethnicity	1
	Historical and Comparative Studies of the Sciences and Humanities	1
	History	2
	Interculturele communicatie	4
	Internationale betrekkingen	3
	Internationale betrekkingen in historisch perspectief	11
	Kunstbeleid- en management	6
	Kunstgeschiedenis	10
	Linguistics: the Study of the Language Faculty	20
	Literatuur en cultuurkritiek	10
	Literatuurwetenschap	3
	Logopediewetenschap	11
	Media and Performance Studies	8
	Mediastudies	2
	Middeleeuwen en Renaissance studies	2
	Modern History 1500-2000	3
	Musicology	5
	Muziekwetenschap	6
	Nederlandse letterkunde	1
	Nederlandse taal en cultuur	4
	New Media & Digital Culture	22
	Nieuwe media & digitale cultuur	12
	Philosophy	5
	Politiek en maatschappij in historisch perspectief	14
	Religies in hedendaagse samenleving	14
	Taal, mens en maatschappij	10
	Theaterwetenschap	2
	Theatre Studies	6
	Theologie en geestelijke verzorging	3
	Vertalen	15
	Wijsbegeerte	13
	Wijsbegeerte: educatie en communicatie	1
Law, Economics and Governance	Bestuur en beleid	8
	Criminology	13
	Economics of Competition and Regulation	2
	Economics of Public Policy and Management	7
	European Law	9
	Grondslagen van het recht	1
	International Economics and Business	9
	Law & Economics	2
	Legal Research	5
	Multidisciplinary Economics	3
	Nederlands recht	4
	Notarieel recht	8
	Organisatie, verandering en management	9
	Privaatrecht	20
	Public International Law	18
	Publiek management	9

	Recht en onderneming	12
	Research in Public Administration and Organizational Science	10
	Staats- en bestuursrecht	9
	Strafrecht	15
	Strategisch human resource management	6
	Sportbeleid en management	2

Figuur 4.1.11 Gemiddelde van de Engelstalige onderdelen per Graduate School. Scoreverdeling: 1 = 0-20%, 2 = 21-40%, 3 = 41-60%, 4 = 61-80%, 5 = 81-100% (N=1419, 95% betrouwbaarheidsinterval).

Tabel 4.1 Schematische weergave van de antwoorden op de stelling 'Mijn Engelse taalvaardigheden zijn toereikend voor het volgen van mijn masteropleiding' per vaardigheid.

	Helemaal oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Helemaal eens
Lezen	0,28%	0,71%	1,91%	28,65%	68,44%
Schrijven	1,54%	10,06%	11,31%	32,97%	44,13%
Spoken	1,62%	8,79%	12,78%	34,56%	42,25%
Luisteren	0,58%	1,82%	3,28%	29,86%	64,46%

Tabel 4.2 Schematische weergave van de antwoorden door studenten die een bachelor aan de Universiteit Utrecht hebben gevolgd op de stelling 'Ik ben in mijn bacheloropleiding voldoende voorbereid in de benodigde Engelse taalvaardigheden voor mijn master' per vaardigheid.

	Helemaal oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Helemaal eens
Lezen	2,97%	5,82%	8,33%	38,36%	44,52%
Schrijven	14,08%	28,40%	19,81%	22,20%	15,15%
Spoken	17,82%	32,48%	20,85%	16,48%	12,36%
Luisteren	8,79%	19,24%	21,38%	29,81%	20,78%

Tabel 4.3 Schematische weergave van de antwoorden door studenten die een bachelor aan de Universiteit Utrecht hebben gevolgd op de stelling 'Ik had in mijn bacheloropleiding meer begeleiding willen hebben in het verbeteren van mijn Engelse taalvaardigheden' per vaardigheid.

	Helemaal oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Helemaal eens
Lezen	22,17%	38,17%	20,91%	13,37%	5,37%
Schrijven	15,10%	18,88%	12,13%	33,98%	19,91%
Spoken	14,99%	19,11%	15,79%	33,18%	16,93%
Luisteren	18,51%	32,87%	23,79%	17,24%	7,59%